«Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!»

Энгсиэли

2012 сыл Тохсунньу 25 күнэ Сэрэдэ № 8-9 (10601)

1935 сыл алтынньы 5 күнүгэр төрүттэммитэ

Нам улууһун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга «Сыл бастыҥ хаһыата»

БҮГҮН М.К. АММОСОВ СЫЛА ҮӨРҮҮЛЭӘХТИК АҺЫЛЫННА

Сыл-хонук аастар даҕаны биһиги биллиилээх биир дойдулаахпыт Максим Аммосов ааспыт үйэ саҕаланыыта эппит-тыыммыт тыллара, суруйбут ыстатыйалара үксүгэр бүгүҥҥү олохпутугар дириҥ суолталаах буолалларын сөҕө-махтайа билсэбит. Саха сиригэр көмүс промышленноһын сайыннарыыга, саха норуотун олоҕун тупсарыыга туһаайыллыбыт этиилэрэ, суруйуулара билигин даҕаны ситэ үөрэтиллэ, ону аахан эттэххэ өйдөнүллэ да иликтэр курдук. Ол курдук төрүт аспыт — биэ кымыһа — доруобуйаҕа туһатын таһынан, бүгүҥҥү күн иэдээнин — арыгылааһыны — бохсор суолталааҕын туһунан ыстатыйатын Максим Кирович санаатын уларыппат инниттэн нууччалыы тексинэн эһиги болҕомтоҕутугар быһа тардан бэчээттиибит.

РЕДАКЦИЯ

НАЗАД К КУМЫСУ!

Употребление кумыса — объективно оказало громадное оздоровляющее влияние на организм кочевых народностей, и в частности якутов.

Как известно, до приобщения к земледельческой культуре и до распространения современной пищи и напитков (в частности спиртных), якуты жили на мясной и молочно-кислой пище и напитках (молоко, тар, суорат, кумыс, ымдаан и проч.). Кумыс не выдержал конкуренции царской водки и исчез за последнее время из употребления. Тоже самое случилось и с др. видами пищи и напитков.

Хотя научно еще не доказано, но можно предположить, что отказ от употребления молочно-кислой пищи явился одним из основных причин, ускоривших процесс физического разрушения и начавшегося вымирания якутов.

Как известно, лечебное значение кумыса крайне всеобъемлюще: кумыс не только есть прекрасное средство для борьбы с туберкулезом, но кумыс есть вообще незаменимое средство для укрепления организма человека, а следовательно и для борьбы с различными болезнями.

В частности кумыс прекрасно действует при малокровии, хроническом бронхите и плеврите, хронических желудочно-кишечных заболеваниях и вообще при всяких болезнях, вытекающих из упадка питания, так как кумыс имеет основное свойство — повышать процессы усвоения веществ, процессы питания и вообще повышать общий обмен веществ.

Все это говорит за то, что нам надо начать кампанию за массовое распространение молочно-кислой пищи и в первую очередь кумыса среди якутского населения.

В нашем распоряжении имеются такие средства для успешного внедрения употребления кумыса, как народные праздники ысыахи (ыһыах), сопровождающиеся обильным употреблением кумыса.

Помимо этого нам надо разработать ряд мер для поощрения кумысопроизводства.

Например — освобождение дойных кобылиц от с/х налога, премии за массовое производство кумыса (через общество «Ыраас олох») и проч.

Существенную роль сыграют и наши школы. Надо внушить детям с раннего возраста пользу употребления кумыса, и в школе при создании кружка — друзей нового быта — следует обратить особое внимание на эти задачи.

Мы призываем всех борцов за новый быт — стать также борцами за кумысопитание. Необходимо по всей Якутии громко и во всеуслышание бросить призыв — за внедрение среди населения кумысопитания.

Кумыс — лучшее средство физического оздоровления населения!

Кумыс — спасение населения!

Назад к кумысу!

М. АММОСОВ

(Газ. «Автономная Якутия», 24 апреля 1927 года, № 94 (1365), с. 3.)

ПРЯМОЙ ЭФИР С ПРЕЗИДЕНТОМ

26 января в 19:00 на телеканале НВК «Саха» состоится прямой эфир с президентом Якутии Егором Борисовым, в ходе которого речь пойдет о проблемных вопросах республики.

Вопросы принимаются по телефонам: ***(4112) 34-24-19, (4112) 43-50-77,***

по адресу: ***677022, г. Якутск, ул. Кирова, 11, каб. 25, а также по электронной почте: prez@gov.sakha.ru (с пометкой «Вопрос Президенту»).***

Поступившие вопросы, ответы на которые не прозвучат в прямом эфире, будут рассмотрены в течение месяца.

БЭҔЭҺЭЭ... БҮГҮН... САРСЫН...

Улуус баһылыгын мунньаҕыттан бэлиэтээһиннэр

Ис дьыала отделын начальника Р.А. Седалищев ааспыт нэдиэлэҕэ Дьокуускайга сылы түмүктүүр коллегияҕа сылдьыбыт. Манна СР правительстотын председателэ Г.И. Данчикова кыттыыны ылбыт. Нам улууһа орто көрдөрүүлээх буолбут.

* * *

Ааспыт өрөбүлгэ Үөдэйгэ чааһынай дьиэ умайан испит. Баһаар 2 кв.м иэни хаппыт. Дьиэ быыһаммыт.

* * *

ОГПН быыбар буолар объектарын бэрэбиэркэлиир. Олунньуга диэри 29 объект барыта бэрэбиэркэлэнэн бүтүөхтээх. Быыбардыыр учаастактарга кыра уларыйыылар тахсыбыттар. Ол курдук, Нам с. ааспыт быыбарга «Намгазстройга» эбит буоллаҕына бу сырыыга Түөлбэҕэ, комбикормовай собуот оннугар «Дьулуур» фонда дьиэтигэр быыбар буолуоҕа. Маны таһынан Арбыҥҥа, Никольскайга быыбардыыр учаастак уларыйбыт.

* * *

Ааспыт субуотаҕа Нам с. массыыналар харсыспыттарын түмүгэр теплотрассаны алдьатаннар котельнайдар бары тохтуу сылдьыбыттар. Манна «Намкоммунтеплоэнерго» ААО (урукку ОДьКХ) 10 киһилээх бригээдэтэ, 3 техниката үлэлээн саахалланыы кэмигэр туоратыллыбыт.

* * *

Роспотребнадзор иһитиннэрбитинэн ОРВИ ыарыы кыратык үрдээбит — 41,2%, бу эпидборуоктан намыһах. Нэдиэлэ устата 7 инфекционнай ыарыы бэлиэтэммит.

* * *

Тохсунньу 25 күнүгэр Хатырыкка М.К. Аммосов аатынан государственность историятын музейыгар улууска Максим Аммосов сылын үөрүүлээх быһыыга-майгыга арыйыы буолуоҕа. Бу күн Хатырыкка улуус сэбиэтин мунньаҕа ыытыллыаҕа.

* * *

Тохсунньу 30 күнүттэн улуус баһылыгын отчуота 6 бөлөҕүнэн араарыллан ыытыллыаҕа.

Бэлиэтэннэ В. РЫКУНОВА

Государственнай, политическай деятель И.Е. Винокуров сылын сабыы

СЫЛ ЧИЭСТЭЭХТИК ТҮМҮКТЭННЭ

Тохсунньу 20 күнүгэр А. Шестаков аатынан культура киинигэр биллиилээх государственнай, политическай деятель И.Е. Винокуров 2011 сылга улууска биллэриллибит сылын үөрүүлээхтик сабыы буолла. Мунньахха Ил Түмэн Государственнай Мунньах Председателин солбуйааччы А.Н. Жирков, Ил Түмэн наукаҕа, үөрэҕириигэ, культураҕа, СМИ-га комитетын председателэ Е.Х. Голомарева, народнай суруйааччы Н.А. Лугинов, ХИФУ доцена, И. Винокуров туһунан кинигэлэр автордара П.А. Слепцов, И.Е. Винокуров уола Валерий Винокуров о.д.а. кыттыыны ыллылар. Мунньаҕы улуус баһылыгын социальнай боппуруостарга солбуйааччы И.Р. Попов салайан ыытта.

Биир дойдулаахпыт, историческай наука кандидата, И.Е. Винокуров олоҕун, үлэтин үөрэппит, киэҥ эйгэҕэ таһаарбыт, кини туһунан кинигэлэр автордара П.А. Слепцов улахан салайааччы туһунан киэҥ ырытыылаах дакылаат оҥордо. Кини Илья Винокуров 100 сааһыгар диэри үбүлүөйдээх дааталара улуус эрэ таһымыгар бэлиэтэнэ сылдьыбыттарын, онтон 100 сааһыттан саҕалаан республика таһымыгар бэлиэтэнэр буолбутун эттэ. Кини И. Винокуров суоҕа буоллар сахалар аччыктаан өлбүт буолуо этилэр, маны таһынан сахалары духоубунай эстииттэн быыһаабыта диэн бэлиэтээтэ. Маны таһынан куоракка киниэхэ аналлаах сквер оҥорору, пааматынныык туруорары туруорсан СР Президенигэр куоракка олорор намнар ааттарыттан сурук суруйбуттарын иһитиннэрдэ. Ил Түмэн председателин солбуйааччы А.Н. Жирков И. Винокуров бэйэтин кэрэйбэтэх, сэдэх, эталоҥҥа сылдьар салайааччы буоларын бэлиэтээтэ. Быйылгы сыл улуускка М.К. Аммосов сылынан биллэриллибитинэн республикаҕа комиссия тэриллэн элбэх үлэ ыытыллыаҕын, онтон биирдэстэринэн Киргизия Бишкек куоратын киинигэр Максим Аммосов пааматынныыгын туруорарга үлэлэһэ сылдьарын иһитиннэрдэ. Улуус баһылыга А.И. Ильин И. Винокуров сылыгар улууска элбэх үлэ барбытын, тутуулар ыытыллыбыттарын кэпсээтэ. Ил Түмэн депутата Е.Х. Голомарева Өлөөн улууһуттан депутат буоларын быһыытынан И. Винокуров үлэтин салгыы ыыта сылдьарын, кини Өлөөҥҥө үлэлээбит сылларын, бу улууска өҥөтүн, кини өҥөтүнэн Өлөөн улууһа тэриллибитин бэлиэтээтэ, саха литературатын классиктарын А.Е. Кулаковскайы, А.И. Софроновы, Н.Д. Неустроевы, учуонай Г.П. Башарины көмүскэспитин, өйөөбүтүн, 1955 с. компартия киин комитетын партийнай хонтуруолугар М.К. Аммосовы реабилитациялыыр туһунан сайабылыанньаны бастакынан суруйбутун иһитиннэрдэ. Маны таһынан бэйэлэрин этиилэрин народнай суруйааччы Н.А. Лугинов, кыраайы үөрэтээччилэр түмсүүлэрин салайааччы И.З. Кривошапкин, уола, авиация үтүөлээх үлэһитэ В.И. Винокуров оҥордулар. Уола Валерий Ильич аҕата хаалларбыт суруктарын ырытан кинини салайааччы быһыытынан сырдатта.

2011 — улууска И.Е. Винокуров сылыгар, кини аатын үйэтитиигэ таһаарыылаахтык үлэлээбит дьон бу күн араас наҕараадалары туттулар. Ол курдук, Хатыҥ Арыы дьаһалтатын кылаабынай специалиһа З.К. Соловьева, сүрүннүүр специалиһа Е.В. Стрекаловская муниципальнай сулууспа туйгуна ааты ыллылар. Ил Түмэн Бочуотунай грамотатынан Нам 1 №-дээх оскуолатын директора И.Н. Максимов, Хатыҥ Арыы нэһилиэгин сэбиэтин мунньаҕын председателэ Е.Г. Жирков наҕараадаланнылар. Атын үгүс дьон культура, туризм, министерстволарын Бочуотунай грамоталарынан о.д.а. араас наҕараааларынан бэлиэтэннилэр. Хатыҥ Арыы нэһилиэгин баһылыга Ю.И. Слепцов нэһилиэк туһунан юбилейнай кинигэни куораттан кэлбит ыалдьыттарга туттарда. Н. Рыкунов аатынан улуустааҕы библиотека И. Винокуров үбүлүөйүгэр анаан ыыппыт викторинатын кыайыылаахтарыгар дипломнары, бэлэхтэри туттарда.

Үөрүүлээх мунньах Опера, балет театрын артыыһа Александр Емельянов, улуус ырыаһыттара кыттыылаах концерынан түмүктэннэ.

В. РЫКУНОВА

Быыбар-2012

Тохсунньу 20 күнүгэр биһиги улууспутугар «Биир ньыгыл Россия» политическай партия председателэ В.В. Путин Саха сиринээҕи общественнай приемнайын салайааччыта, Ил Түмэн Государственнай Мунньах депутата Е.Х. Голомарева тахса сырытта.

Кини сарсыарда 10 чаастан эбиэккэ диэри улуус дьаһалтатын

КҮҺЭЙИИТЭ СУОХ, ӨЙДӨТҮҮ ҮЛЭНЭН ЭРЭ

дьиэтигэр РФ Президенигэр кандидат В.В. Путины өйүүр улуустааҕы бөлөҕү, партия политсоветын састаабын, народнай фроҥҥа киирэр тэрилтэлэр салайааччыларын кытта атах тэпсэн олорон ирэ-хоро сэһэргэстэ, бэсиэдэлэстэ, араас ыйытыыларыгар хоруйдаата, ыйыы-кэрдии, сүбэ-ама биэрдэ.

— Быыбар буолуо ыйтан эрэ ордук кэм хаалла. Дойду дьылҕата, кэскилэ кими президенинэн таларбытыттан улахан тутулуктаах буолуо. Биһиги «агитациялыыбыт» диэбэккэ, «өйүүбүт» диэн тылы туттуохтаахпыт. Ааспыт, Дума депутаттарын быыбарыгар суоттаммыт бырыһыаммытын ылбатыбыт. Утарсааччыларбыт ханнык боппуруостарга хоппуттарын, сабырыйалларын, туохха сыыстарбыппытын учуоттаан, үөрэтэн-ырытан баран ону бэйэбит үлэбитигэр туһаныахтаахпыт. Быыбар агитациятыгар боростуой киһини — норуот бэрэстэбиитэлин туһаныахтаахпыт... Патриотунан бэйэтин ааҕынар хас биирдии киһи быыбарга көхтөөхтүк кыттарын ситиһиэхтээхпит, — диэтэ итиэннэ көрсүһүүгэ кыттааччылар биэртэлээбит үгүс боппуруостарыгар эппиэттээтэ.

Бу көрсүһүү кэнниттэн Елена Христофоровна И.Е. Винокуров сылын түмүктүүр тэрээһиҥҥэ кыттыыны ылла. Ол кэнниттэн гражданнары приемнаата.

И. ИВАНОВ

Сокуону билиэххэ, тутуһуохха уонна туһаныахха

Ис дьыала отделыгар итэҕэл телефона диэн тэриллэн үлэлиир. Бу телефону административнай практика сотрудниктара салайан үлэлэтэллэр, дьонтон киирбит үҥсүүлэри сурунан миэрэ ылаллар.

Нам улууһун ис дьыалатын отделыгар 43166 №-дээх итэҕэл

ИТЭҔЭЛ ТЕЛЕФОНУНАН ТУҺАН

телефона алтынньы ыйтан үлэтин саҕалаабыта. Бу телефон баарын дьон билбэт буоланнар билиҥҥи туругунан биир да үҥсүү киирэ илик. Маннык телефоннар Дьокуускайга хас полиция отделын аайы уонна улуустарга барыларыгар бааллар. Онон ис дьыала отделын салалтата бу телефону туһанан буруй оҥоһуутун туһунан, ордук чуолаан арыгыны сокуона суох атыылааһыны көрбүттэр-билбиттэр эрийэллэригэр көрдөһөллөр.

В. РЫКУНОВА

Бишкек. Саҥа дьыл иннинэ Кыргызстан Республикатыгар Российскай Федерация культуратын уонна искусствотын күннэрэ үрдүк таһымнаахтык аастылар. Бу тэрээһиҥҥэ Российскай Федерацияттан дойду киин куоратын театрдарын артистара, культура уонна искусство биллиилээх деятеллэрэ, общественнай тэрилтэлэр бэрэстэбиитэллэрэ кытыннылар.

КЫРГЫЗСТАҢҢА САХА КИНИГЭЛЭРИН БЫЫСТАПКАТА

Саха Республикатын Государственнай Мунньаҕын (Ил Түмэн) вице-спикерэ, М.К. Аммосов төрөөбүтэ 115 сыла туоларын бэлиэтииргэ анаан тэриллибит республикатааҕы комиссия бэрэссэдээтэлин солбуйааччы Александр Жирков көҕүлээһининэн Кыргызстаҥҥа РФ культуратын уонна искусствотын күннэрин кэмигэр Кыргызстан Киин Национальнай библиотекатыгар Саха сирин туһунан кинигэлэр быыстапкалара тэрилиннэ. Кыргызстан Национальнай библиотеката Орто Азия дойдуларыгар биир саамай бөдөҥ уонна баай фондалаах библиотеканан биллэр. Бу библиотека актовай саалатыгар Саха сиригэр араас кэмҥэ тахсыбыт кинигэлэр хомуурунньуктара туруорулуннулар. Быыстапкаҕа сүрүн миэстэни саха фольклоругар, олоҥхоҕо анаммыт кинигэлэр уонна саха норуотун чаҕылхай уола, 1937 с. Киргизия компартиятын салайааччытынан үлэлээбит М.К. Аммосов туһунан кинигэ, хаһыат матырыйааллара ыллылар.

Быыстапка аһыллыытыгар Кыргызстан Национальнай библиотекатын актовай саалатыгар дьон толору муһунна. Олор ортолоругар кыргыз литературатын ытык кырдьаҕаһа, Чингиз Айтматов чугас үөлэннээҕэ, Кыргызстан народнай суруйааччыта, Кыргызстан Республикатын Геройа Бексултан Жакиев бэйэтинэн кэлэн эҕэрдэ – алгыс тылларын эттэ.

– Биһиги уруулуу норуоттарбыт, – диэтэ кини. — Билигин икки ардыбыт төһө да ыраах буоллар биһигини биир төрүттээхпит чугас оҥорор. Биһиги культурабыт төрдүгэр икки улуу айымньы – Манас уонна Олоҥхо бааллар. Биһиги Манаспыт өр кэмҥэ бобууга-хаайыыга сылдьыбыта. Ону киэҥ эйгэҕэ таһаарарга дьулуспут дьонтон биирдэстэринэн ыраах Хотугу сиртэн кэлэн биһиэхэ отутус сылларга кылгас кэмҥэ үлэлээбит саха киһитэ Максим Аммосов буолар. Максим Аммосов кыргыз норуота бэйэтэ государственностаах буоларыгар үөһээттэн эрэ дьаһалынан буолбакка, бэйэтэ ис-иһиттэн баҕаран үлэлэспитэ. Олохтоох кыргыз интеллигенциятын өрө тардар, салалтаҕа таһаарар туһугар кыһаллыбыта. Бу киһи аатын биһиги – аҕа көлүөнэ дьон үчүгэйдик саныыбыт. Мин саха сириттэн кэлбит Александр Жирков Кыргызстан сиригэр Максим Аммосов аатын үйэтитэргэ, Бишкек куораккa киниэхэ памятник туруорарга өр сылларга туруорсуутун өйүүбүн. Билиҥҥи ыччат маннык дьаһаныы суолтатын, инники өттүгэр кэскилин өйдүөҕэ диэн эрэнэбин».

Аксакал этиитин Кыргызстан биллиилээх эдэр общественнай деятелэ, КР культуратын министринэн үлэлии сылдьан К. Бакиев Президиннээн олордоҕуна уһуллубут, билигин КР Кинематографистарын союһун председателэ Садык Шер-Нияз, биллиилээх историк-краевед, профессор В.А. Воропаева, КР Национальнай библиотекатын директора Жылдыз Бакашева уо.д.а. өйөөн тыл эттилэр.

Быыстапкаҕа Кыргызстан Республикатыгар Российскай Федерация Посольствотын эппиэттээх үлэһиттэрэ сырыттылар. Посольство бэрэстэбиитэлэ Н.З. Калинина, РФ Посольствотын сүбэһитэ Л.Н. Дьяченко бу тэриллибит быыстапка Кыргызстаҥҥа Российскай Федерация культуратын уонна искусствотын күннэрин программатын байыппытын, норуоттар икки ардыларынааҕы сибээс бөҕөргүүрүгэр туһуламмытын бэлиэтээн тыл эттилэр.

Кыргызстан киин куоратын общественноһын сэргэ бэйэлэрин төрөөбүт дойдуларын туһунан кинигэлэр быыстапкаларын Кыргызстаҥҥа олорор биир дойдулаахтарбыт кэлэн көрөн, үөрэн-астынан бардылар.

Ил Түмэн вице-спикерэ быыстапканы үрдүк таһымнаахтык тэрийбиттэригэр Кыргызстан Республикатын Национальнай библиотекатын салалтатыгар истиҥник махтанна уонна библиотекаҕа Саха сирин туһунан тахсыбыт саҥа кинигэлэр хомуурунньуктарын бэлэхтээтэ.

– Бу быыстапка кыргыз уонна саха норуоттарын икки ардыгар урукку өттүгэр олохсуйан испит үтүө культурнай үгэстэри сөргүтэр баҕаттан тэрилиннэ, – диэтэ Александр Николаевич. – Эһиил М.К. Аммосов төрөөбүтэ 115 сыла бэлиэтэниэҕэ. Быыстапка биир соруга – М.К. Аммосов кимтэн киинээх, туох-ханнык сирдээх-дойдулаах киһи Кыргызстан сиригэр кэлэн бырааттыы кыргыз норуотун бастыҥ бэрэстэбиитэллэрин кытта үлэлээн хамсаан ааспытын билиҥҥи кэм дьонугар билиһиннэрии. Үтүөнү умнубат, үгэстэрин кэспэт, бэйэтин ааспыт историятыгар дьоһуннаахтык сыһыаннаһар омук хаһан да сүтэн-өһөн биэриэ суоҕа.

Кыргызстан Национальнай библиотеката тарҕаппыт пресс-релиһигэр:

«Кыргызстаҥҥа ТССХ (СНГ) дойдуларын икки ардыларыгар уопсай информационнай, культурнай уонна гуманитарнай эйгэ сайдыытыгар улахан суолта ууруллар. Кыргызстан уонна Саха Республиката урут-уруккуттан хардарыта өйдөһөр, доҕордуу сыһыаннаахтар.

Саха биллиилээх политическай уонна государственнай деятелэ М.К.Аммосов Саха республикатын төрүттээччитинэн уонна салайааччытынан буолар. Төрүт саха уола Аммосов Кыргызстан союзнай республикатын бастакы салайааччытын быһыытынан Кыргызстан историятыгар киирбитэ. 1937 с. бэс ыйыттан сэтиннэ ыйыгар диэри Киргизия КП(б) КК Бастакы секретарынан үлэлээбитэ. 1937 сыллаахха М.К.Аммосов репрессияланан, балыырга түбэһэн хааллыбыта уонна 1938 с. от ыйын 28 күнүгэр Москва куоракка ытыллыбыта. 1956 с. кулун тутар 7 күнүгэр ССРС Үрдүкү суутун Байыаннай коллегиятын быһаарыытынан үтүө аата өлбүтүн кэннэ тилиннэриллибитэ.

Саха Республикатын Государственнай Мунньаҕын (Ил Түмэн) Председателин солбуйааччы Жирков А.Н. Кыргызстан Национальнай библиотекатыгар бэлэхтиир кинигэлэрэ политика, история уонна культура эйгэтин киэҥник хабар араас литератураттан туралларе. Олорго – ааспыт үйэ 20-с сылларыттан саҕалаан бүгүҥҥү кэми хабан норуот талбыт дьонун олохторун суолун көрдөрөр «Норуот талбыт дьоно» ыйынньык-кинигэ, үс кинигэлээх «Саха театрын Антологията», Киһи-аймах культурнай баайын быһыытынан Юнеско испиһэгэр киллэриллибит олоҥхотун биир айымньыта Д.М.Говоров тылыттан суруллубут икки кинигэлээх «Бүдүрүйбэт Мүлдьү Бөҕө». Бу кинигэлэр полиграфическай оҥоһууларынан уонна художественнай көстүүлэринэн үрдүк хаачыстыбалаах дьоһун таһаарыылар буолаллар», – диэн суруллубут.

Чаҕылхай Максим – М.К. Аммосов 2012 сылга төрөөбүтэ 115 сылын туолар. Ил Түмэн вице-спикерэ Александр Жирков Максим Аммосов аатын үйэтитиигэ Кыргызстан интеллигенциятын ортотугар общественнай инициатива көтөҕөн ыытар үлэтигэр өссө биир дьоһуннаах тэрээһин оҥоһулунна.

Ил Түмэн пресс-сулууспата

Саха Республикатын Государственнай Мунньаҕын (Ил Түмэн) бэрэссэдээтэлин солбуйааччы Александр Жирков «Саха КВН оскуолата» бастакы республикатааҕы кыһыҥҥы лаҕыр сабыллыытыгар сылдьан улуустартан кэлбит оҕолордуун көрүстэ.

«Саха КВН лигата» кэнники сылларга туспа суоллаах-иистээх, сыаллаах-соруктаах общественнай түмсүү быһыытынан киэҥник биллэн эрэр. «Дьон КВН ыччаты иитиигэ төһүү күүс буоларын өйдөөн эрэр,» – диир лига президенэ Геннадий Охлопков. Дэлэҕэ даҕаны, Саха КВН быйылгы Ыччат баалыгар Ил Түмэн иһинэн үлэлиир Ыччат парламенын кытары тэҥҥэ республикатааҕы ыччат бастыҥ түмсүүлэрин ортолоругар ааттаныа дуо?

Саҥа дьыллааҕы сынньалаҥ кэннэ республика араас муннуктарыттан сүүстэн тахса оҕо «Бэс чагда» санаторийга «Саха КВН оскуолата» диэн бастакы республикатааҕы кыһыҥҥы лаҕырга муһунна. Тэрийээччилэринэн «Саха КВН лигата» общественнай түмсүү, общественнай оҕо холбоһуктарын сойууһа уонна үөрэх министерствота буолаллар.

Бу оскуола номнуо үһүс сылын үлэлиир. Ол эрэн, бу иннинэ эдэр КВН-щиктар сайын мусталлара. Быйылгы кыһыҥҥы оскуола сүрүн сыалынан оҕолор оонньуур маастарыстыбаларын үрдэтии, КВН теориятын баһылаабын, сцена кистэлэҥнэрин билии буолар. Маҥнайгы сезон үөрүүлээх сабыллыытыгыгар КВН-щиктар бу биэс күн тугу баһылаабыттарын көрдөрөр күрэх буолла.

Саҥа кинигэ

Егор Петрович Пестряков — Дьөгүөр Түбэ саҥа тахсыбыт кинигэтин ырытан дьоһуннаах сыанабылы биэрбитэ кэрэхсэбиллээх. Биир дойдулаахпыт Дьөгүөр Түбэ кэнники үс сылга 4 кинигэни суруйан бэйэтин айар үлэтин салгыы сылдьарыттан биһиги үөрэбит эрэ.

Егор Петровиһы Саҥа дьылынан эҕэрдэлээн туран айымньылаах үлэтин салгыырыгар баҕарабыт. Хаһыаттарга да, радионан да куруук истэ-билэ сылдьабыт.

Н.Н. БАИШЕВ,
улуустааҕы ветераннар сэбиэттэрин председателэ

МОДЬУ САНАА АРГЫҺА

Саҥа дьыл эрэ иннинэ Саха сирин, Россия Суруйааччыларын уонна Суруналыыстарын союзтарын чилиэнэ, РФ ИДьМ бочуоттаах ветерана, СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, отставкаҕа тахсыбыт полковник Егор Петрович Пестряков өссө биир кинигэни бар дьонугар суруйан дьоһун бэлэҕи оҥордо.

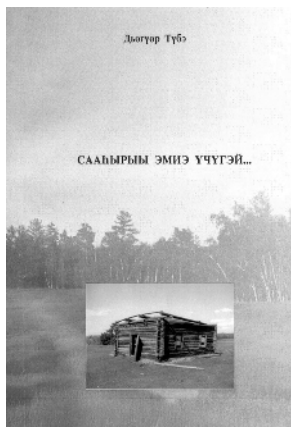

«Сааһырыы эмиэ үчүгэй» диэн ааттыын да кэрэ кинигэ Егор Петрович бэйэтин олоҕун туһунан кылгастык ахтыыларыттан таҥыллыбыт. «Мин Түбэм» диэн төрөөбүт түөлбэтин туһунан түһүмэххэ автор бэйэтин биһигин ыйаабыт сирин киэн туттан, хайҕаан суруйар. «Кирээһэп дьиэтэ дуо? Суох! Суох!» диэн түһүмэх Пестряковтар аҕалара туппут, Дьөгүөр төрөөбүт, олорбут дьиэлэрэ тоҕо нуучча киһитэ Грязев аатынан ааттаммытын быһаарар уонна чопчу түмүк тыллардаах бүтэр. Ону аахтаххытына билиэххит.

Оҕо сааһын, пионер эрдэҕинээҕитин, оскуолатааҕы үөрэҕин, төрөппүттэрин такайыыларын автор олус күндүтүк саныыр, онон бу темаҕа хас да түһүмэх киирбит. «Силиһэ сиппэтэх олоҕум оһуора» диэн дьикти ааттаах түһүмэх, кини үөрэхтэнэн суруйааччы, суруксут быһыытынан силиһиэктэрэ дии саныыбын. Ол — ыһыллыы, тоҕуллуу, албын уларыта тутуу туһунан суруйуу уонна автор итиниэхэ сыаната арыллар.

Егор Петрович бултуурун таптыыр киһи этэ. Ол сиэринэн «Байанай» диэн кэрчиги киллэрбит. Оттон ийэтин, бэйэтин туһунан суруйуулар эппиппит курдук, олоҕун устааах туоратыгар ахтыбытын тоһоҕолоон чиҥэтэн биэрбиттэр дии санаатым.

Маны таһынан литература темата эмиэ хабыллыбыт. Уопсайынан, Егор Петрович модьу санаалааҕа, ыалдьа да сытан олохтон хаалсыбата, тугунан эмэ норуокка күүс-көмө буолбут киһи диир санаата хас кэрчик, түһүмэх аайы ырылыччы көстөр.

Кинигэ баара-суоҕа 200 экземплярынан таҕыста да, олус наадалаах, ыччакка туһалаах, былдьаһыктаах да буолуон сөп. Онон Егор Петровиһы өссө биир саҥа кинигэтинэн эҕэрдэлээн туран бары үчүгэйи , доруобуйаны баҕарыаҕыҥ, саҥа айымньыларын күүтүөҕүҥ.

Николай ПЕТРОВ,
литературнай критик

Улуус нэһилиэктэригэр

Аатырбыт олоҥхоһут, норуот ырыаһыта, 1939 с. ССРС Суруйааччыларын союһун чилиэнэ Егор Герасимович Охопков-Буоратай төрөөбүтэ 115 үбүлүөйдээх сылын туоларын ахтан-санаан аахарбыт биһиги ытык иэспит диэн Фрунзе нэһилиэгэр 2012 сыл Буоратай сылынан биллэрилиннэ. «Фрунзе нэһилиэгэ» МТ баһылыгын 2011 с. алтынньы 11 күнүнээҕи дьаһалынан «Сынньалаҥ киин» муниципальнай бюджетнэй тэрилтэҕэ Е.Г. Охлопков-Буоратай аата иҥэрилиннэ уонна дьаһалта таһыгар Буоратайга бюст турда.

Олоҥхоһут төрөөбүт күнүгэр анаан тохсунньу 5 күнүгэр Фрунзеҕа үбүлүөйдээх тэрээһин ыытылынна. Ыалдьыттарынан Буоратай иппит кыыһа Парникова Татьяна Федоровна уонна бииргэ төрөөбүт убайын Охлопков Иван Герасимович сиэнэ Охлопков Роберт Семенович буоллулар.

Нэһилиэк аҕа баһылыга В.Н. Петров олоҥхоһут олоҕун, үлэтин сырдатан дакылаат аахта уонна кыыһыгар Татьяна Федоровнаҕа өйдөбүнньүк бэлэх, тыыннаах сибэкки туттарда. Үбүлүөйгэ үлэлэспит дьоҥҥо бочуотунай грамоталары туттартаата. Кэлбит ыалдьыттарга Буоратай 115 сааһыгар анаан халандаар бэлэхтээтэ.

Татьяна Федоровна аҕатын туһунан итии-истиҥ тыллардаах ахтыы оҥордо, нэһилиэгин бар дьонугар махтанна, үөрүүтүн үллэһиннэ. Роберт Семенович аймахтар ааттарыттан абаҕаларын, эҥэлэрин Егор Герасимович үтүө аатын үйэтитиигэ уонна үбүлүөйүн тэрийиигэ сыралаах, дьаныардаах үлэлэрин иһин барҕа махталы, бары үтүөнү баҕаран туран махтал суруктары В.Н. Петровка, А.Е. Охлопковаҕа, В.И. Мухинаҕа, П.Н. Ядрихинскаяҕа туттарда.

БУОРАТАЙ СЫЛА

Салгыы Попов Вася «Норуот ырыаһыта, олоҥхоһута Е.Г. Охлопков-Буоратай туһунан ахтыылар» диэн дакылаат аахта. Анна Егоровна Охлопкова, Буоратай бииргэ төрөөбүт убайын Спиридон Герасимович Охлопков сиэнэ, нэһилиэк икки аатырбыт олоҥхоһуттарыгар анаан суруйбут «Киэн туттар дьоммут» диэн хоһоонун аахта. Библиотекарь Варвара Иннокентьевна Мухина Буоратай «Алантай Боотур» олоҥхотуттан быһа тардан аахта. Үөрүүлээх тэрээһиҥҥэ кыттыһан оҕолорбут Охлопков Тима, Бугаев Миша ыалдьыттары ырыанан эҕэрдэлээтилэр.

В.И. МУХИНА,
Фрунзе нэһилиэгин библиотекара

БИЛЛЭРИИ

ПОЛОЖЕНИЕ
по номинации: «Детское изобразительное и декоративно-прикладное творчество»

Основные цели и задачи:

— Выявление и оценка лучших творческих работ в области прикладного мастерства и изобразительного искусства.

— Развитие творческого и эстетического потенциала детей.

— Активизация детского творчества, выявление и поддержка талантливых детей.

— Воспитание любви и уважения к истории родного края, традициям народа.

— Стимулирование интереса детей к изучению национального языка и традиций народной культуры.

— Мастер-классы ведущих специалистов.

Дата проведения: 3 февраля с 10 ч. утра

Место проведения: на базе Хамагаттинского филиала музыкальной школы им. З. Винокурова.

Регистрация: с 09 ч.

Требования к конкурсантам:

— Возрастные категории: до 8 лет, с 9-11 лет, с 12-14 лет, с 15-18 лет, с 19-21 года по номинациям: «Изобразительное искусство: живопись, графика, скульптура», «Детское прикладное творчество и дизайн».

— Участники должны представить не менее двух лучших работ.

— На каждой работе указать Ф.И. автора, возраст, школу, кружок, студию, название работы, технику исполнения, Ф.И.О. руководителя.

— К рассмотрению для участия в выставке принимаются все без исключения работы.

— Заявки на участие в конкурсе принимаются до 1 декабря по телефонам 26-2-90, 26-3-78, сот. 89244686306.

На конкурсе принимаются работы по свободной теме

Критерии оценки:

1. Изобразительное искусство: живопись, графика, скульптура.

Критерии оценки:

1) Содержание и идея исполнения

2) Правильная компоновка на листе

3) Цветовое решение композиции

4) Художественная образность, выразительность

5) Законченность работы

2. Детское прикладное творчество и дизайн

Критерии оценки:

1) Оригинальность исполнения и оформления работы

2) Качество и технология выполнения работы

3) Композиционное решение

4) Авторская позиция

5) Отражение народных традиций

6) Оригинальность и новизна работы, изделия

7) Законченность работы

Жюри

Учителя изобразительного искусства

Награждение победителей

По итогам конкурса определяются лауреаты, дипломанты и призеры

Специальные призы:

— «юный художник»

— «юный мастер»

Результаты конкурса будут подведены 4 февраля во время гала-концерта.

Гала-концерт 4 февраля с 20 ч.

СЫАНАТА БИЛЛИБЭТ БЭЛЭҔИ ТУТТУМ

Киһи — киһиэхэ

Бу күннэргэ Намтан бандероль туттум. Почтальон дьиэбэр аҕалан биэрдэ. Нэдиэлэ эрэ курдугунан айаннаан кэлбит. Аспытым «Хатыҥ Арыы нэһилиэгэ» диэн халыҥ тастаах кинигэ эбит. Бэркэ ытыктыыр кырдьаҕаһым, кинигэ автора Николай Семенович Гаврильев истиҥ-иһирэх тыллары суруйан ыыппыт. Олус үөрдүм. Телефонум үрдүгэр түһэн махтанным уонна саҥа кинигэ туһунан санаабын суруйарга сананным.

Николай Семеновиһы билбитим ырааттаҕа. Кини орто кыыһа Екатерина Николаевналыын СГУ-га бииргэ үөрэммиппит. Оччолортон кинилэргэ өрүү сылдьарым. Ол кэмтэн сибээспин быспакка кэллим. Түгэн көһүннэр эрэ Намҥа миигин күүтэр, кэтэһэр дьон баалларыттан үөрэкөтө бараччыбын. Ол иһин Нам-Таатта доҕордоһуутун чэрчитинэн делегацияҕа киирсэн хаста да барса сылдьыбытым. Саха норуотун чулуу уолаттара чаҕылхай Максим Аммосов, төлөннөөх Былатыан Ойуунускай тулхадыйбат доҕордоһуулара икки улуус дьонун ыкса сибээстиир, ситимниир. Биир кэмҥэ икки улуус хаһыаттарыгар «Доҕордоһуу далаһата» үлэлээбитэ, хардарыта сибээс күүһүрэ сылдьыбыта. Эҥсиэли хочото таатталарга олус күндү, ытык сир буоллаҕа. Тааттаттан төрүттээхтэр иккис төрөөбүт дойду оҥостон олорбуттара, олороллор. Кинилэртэн бэрт аҕыйаҕы ахтан-санаан аахыаҕыҥ.

Убай туттубут биир идэлээҕим Терентий Халыев талаана арыллыбыта. Эҥсиэли хочото кини туойар тойугунан буолбута. Киниэхэ тэҥнэһэр уустук. Хатыламмат буочардаах хаһыатчыт, чуор куоластаах радиожурналист, кыраҕы харахтаах фотограф этэ. Биир дойдулааҕа Иннокентий Тарбахов сахалыы төрүт астарын сурукка киллэрбит эмиэ кини. Оройуоннааҕы хаһыакка анал рубрика аспыта. Ол түмүллэн кинигэ буолан тахсыбыта киэҥ сэҥээриини, биһирэбили ылбыта. Билигин Иннокентий Иннокентьевич аан дойдуга биллэр асчыт, саха аатын албан аатаата, суон сурахтаата. Галина Алексеевна Пономарева үөрэҕин бүтэриэҕиттэн оҕо музыкальнай оскуолатыгар, эдэр кэскиллээх скульптор Николай Дмитриевич Огонеров колледжка айымныылаахтык үлэлии сылдьалларын истэ-истэ үөрэбин.

Николай Семенович илиитин ыһыктыбакка өр сылларга дьарыктаммыт үлэтэ халыҥ кинигэ буолбута хайҕаллаах суол. Суруллубут суоруллубат диэн итини этэн эрдэхтэрэ. Бу кинигэ халыҥ тастааҕа үйэлээх буолуоҕа. Кинигэни бэркэ кэрэхсээн аахтым, нэһилиэк туһунан билиим-көрүүм кэҥээтэ. Нэһилиэктэр тустарынан хас да кинигэни көрбүтүм. Олору «Бичик» кинигэ кыһата бэчээттээбит этэ. Кыһа анал таһаарыылаах. Оттон бу кинигэ «Медиахолдиҥҥа» бэчээттэнэн тахсыбыт. «Хатыҥ Арыы нэһилиэгэ» ураты кинигэ.

Бастатан туран кинигэ уратытынан автор, 90 саастаах ытык кырдьаҕас Н.С. Гаврильев буолар. Уопсайа 60 сылы быһа муспут архыыба бэртээхэй кинигэ буолбут. Автор бу архыыбы муспут төрүөтүн итэҕэтиилээхтик суруйбут. 1944 сыл, кулун тутар бүтүүтэ Забайкальскай байыаннай уокурукка сулууспалыы сырыттаҕына саллааттар дойдуларын туһунан куоталаһа-куоталаһа кэпсэппиттэр. Биһиги киһибит саамай кэлин түбэспит уонна сахалар сүөһү иитэллэрин, бурдук ыһалларын, хортуоппуй үүннэрэллэрин, трактор көлөлөөхтөрүн эппитин ылымматахтар, күлүү-элэк оҥостубуттар. Ол киэһэ кини дьолугар «Правда» хаһыат бастакы балаһатыгар хара шрибынан Нам оройуонун МТС-һа 40 тракторы биир ый иһинэн хаачыстыбалаахтык өрөмүөннээн Министрдэр Сэбиэттэрин көһө сылдьар Кыһыл Знамяларын ылбытын уонна 50 тыһ. солк. бириэмийэлэммитин туһунан аахпыт, сарсыҥҥы күнүгэр ол сонунун киэн тутта кэпсээбит, хаһыатын көрдөрөн итэҕэппит. Онтон ыла «Социалистическай Якутия» хаһыаттан наадалаах матырыйааллары ыыттарар буолбут. Оттон дойдутугар эргиллэн кэлээт нэһилиэгин, кини чулуу дьонун туһунан матырыйааллары хомуйан барбыт, бэйэтэ да суруйбут. Соҕотох киһи холугар сөҕүмэр үлэ оҥоһуллубут.

Иккиһинэн, автор нэһилиэк төрүттэниэҕиттэн күн бүгүҥҥэ диэри сайдан кэлбит историятын киэҥник хабан суруйбут. Нэһилиэк хас биирдии олохтооҕо мунаарар ыйытыларыгар сиһилии хоруйу ылар кыахтаммыт. Холобур, нэһилиэк төрүттэниитин, аҕа уустарын, политсыылынайдар тустарынан, о.д.а. матырыйааллар болҕомтону тардаллар.

Үсүһүнэн, «Аҕа дойду көмүскэлигэр» түһүмэх улахан миэстэни ылбыт. Биир дойдулаахтара бастакы ыҥырыыга хайдах барбыттарын, оччотооҕу быһыыны-майгыны хайдах баарынан суруйбут. Бу түһүмэххэ испииһэк бэриллибитин сэргээтим. «Сэриигэ өлөн, «Память» кинигэҕэ киирбиттэр испииһэктэрэ», «Сэриигэ хаһан, ханна өлбүттэрэ биллибэт дьон», «Арҕаа фроҥҥа сылдьан баран, дойдуларыгар кэлэн, ыалдьан өлбүттэрэ», «Илин Япония сэриититтэн кэлэн баран, өлбүттэр», «Корея сэриитин кыттыылаахтара», «Биир дьиэ кэргэнтэн сэриигэ кыттыбыттара» испииһэктэрэ бэриллибит. Хас биирдии киһи төрөөбүт, өлбүт күнэ-дьыла суруллубут. Төһө кыалларынан хаартыскаларын биэрэ сатаабыттар. «Уордьаннаах буойуннар», «Албан Аат» уордьаннаахтар, «Хорсун-хоодуот буойуннар», «Биир дьиэ кэргэнтэн сэриигэ барбыттар», «Кинилэр сэрии толоонуттан төннүбэтэхтэрэ» диэн түһүмэхтэргэ биографиялара сиһилии бэриллибит. Бу — Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии буойуннарын үйэтитии биир көрүҥэ. Кинилэр сырдык ааттара үйэттэн үйэҕэ ааттана туруо турдаҕа. Маннык толору испииһэги ханна да көрө иликпин. Ыарахан-тан чаҕыйбатах тыыл хоһуун-хоодуот үлэһиттэрин тустарынан «Кыайыыны уһансыбыт тыыл үлэтэ» диэн түһүмэххэ сырдатыллыбыт. Кэнчээри ыччат фроҥҥа да, тыылга да Кыайыыны уһансыбыттар тустарынан аҕан үгүһү билиэҕэ. Төһөлөөх киэн тутталлара буолуой? Ыччаты патриотическай тыыҥҥа иитиигэ дьоһун суолтаны ылар.

Төрдүһүнэн, нэһилиэк киэн туттар дьоно араас эйгэ чаҕылхай бэрэстэбиитэллэрэ: салайааччылар, суруйааччылар, художниктар, норуот маастардара, мелодистар, уран тыллаахтар, нэһилиэк, улуус, республика чиэһин араас таһымнаах күрэхтэһиилэргэ ситиһиилээхтик көмүскээбит бастыҥ спортсменнар тус-туспа түһүмэххэ араарыллан биириилээн сырдатыллыбыттар. Холобур, «Нэһилиэк киэн туттар дьоно» түһүмэхтэн биллиилээх государственнай-политическай деятель Илья Егорович Винокуров, саха биллиилээх поэттара Таллан Бүрэ, Чаҕылҕан, композитор Захар Винокуров, художник Эллэй Сивцев төрөөбүт ытык сирдэрэ — Хатыҥ Арыы нэһилиэгэ буоларын биллим. Күн бүгүҥҥэ диэри уос номоҕор сылдьар салайааччы Илья Егорович туһунан суруйааччылар, учуонайдар ахтыылара кинигэ ис хоһоонун байытан биэрбит.

Бэсиһинэн, автор колхоз, совхоз производствотын киэҥник хабан суруйбут. Олору экономическай көрдөрүүлэринэн ситэрэн-хоторон биэрбит. Колхоз председателлэрин тустарынан ахтыылар бааллар. Оттон совхоз директордара, партком секретардара, нэһилиэк сэбиэтин председателлэрэ хаартыскаларынан бэриллибит. Николай Семенович нэһилиэгин хас биирдии киһитин үчүгэйдик билэр, кинилэр тустарынан хаһыакка тахсыбытын баҕар наада буолуо диэн барытын мунньан испит. Ол иһин теманан араарарыгар да чэпчэки буоллаҕа. Бастыҥ үлэһиттэри наҕараадаламмыт уордьаннарынан, мэтээллэринэн наардаабыт. Маҥнай хаартыскалара бэриллибит. Оттон кинилэр тустарынан матырыйааллар суруллубуттар. Холобур, «Ленин уордьанын кавалера» диэн рубрикаҕа Лев Львович Левин туһунан матырыйаал бэриллибит. Сити курдук үлэни өрө туппут чулууттан чулуу үлэһиттэр тустарынан киэн тутта ааҕаҕын.

Алтыһынан, Е.С. Стручков кинигэ дизайнын бэркэ табан оҥорбут. Кинигэ бастакы да, тиһэх да лиииһэ ураты оҥоһуулаах. Автор итилэргэ Аппааны отделениетын бас билэр сирин уонна 1930 с. арыыларга олорбут ыаллары бэлиэтээбит. Ити лиистэргэ агрономнар 1987 с. самолеттан түһэрэн оҥорбут кааралларын туһаммытын туһунан бэйэтин буочарынан суруйбут. Мин 40-ча сыллааҕыта кинини аан бастаан көрбүтүм. Оччолорго сельсовет председателинэн үлэлиирэ. Онно буочара ыраах, чуолкайын, биир тэҥник суруйарын өйдөөн хаалбыппын. Буочара төрүт уларыйбатах, киһи эрэ кэрэхсээн көрүүһүк. Кинигэ биир кэрэхсэнэринэн автор тус блокнота буолар. Манна Аппааныга уу кэлиитин 1949 сылтан бэлиэтээһинэ дьоһун суолталаах.

Сэттиһинэн, кинигэ хаартыскаларынан баай. Олор матырыйааллар ис хоһоонорун байытан, ситэрэн-хоторон биэрэллэр. Былыргы хаартыскалары киһи эрэ кэрэхсиир. Сороҕор художник Эллэй Сивцев уруһуйдарын туһаммыттар. Барыта теманан, түһүмэхтэринэн сөпкө наардаммыттара ааҕааччы болҕомтотун тардар. Онон М.Р. Охлопков, Е.С. Стручков хаартыскалары таҥыыга үгүс үлэни көрсүбүттэр.

Бу кинигэттэн чугастык алтыспыт дьоммун булан аахтым. Олортон мелодист Тимофей Эверстовы ааттыым. Кини — Николай Семенович күтүөтэ, улахан кыыһын Валентина кэргэнэ. Ыллыырын билэрим, кэлин мелодист быһыытынан биллибит эбит. Уонча сыллааҕыта Хомустаахха урууга ыҥырыллан сылдьыбытым, онно бэрт хомоҕойдук остуол салайбыта.

РСФСР үөрэҕириитин туйгуна, саха тылын уонна литературатын учуутала Екатерина Матвеевна Петрованы кыытта биир кэмҥэ университекка үөрэммитим. Оттон Екатерина Николаевна Гаврильеваны кыытта биэс сыл бииргэ үөрэммитим, уопсайга биир хоско олорбутум. Устудьуоннаабыт сылларбар кини дьонугар өрүү тахса сылдьарым, күн бүгүҥҥэ диэри сибээстэһэ, кини ситиһиититтэн үөрэ, киэн тутта олоробун. Аҕатын кинигэтин талыыга, көннөрүүгэ сыратын-сылбатын уурбут.

«Үлэ — дьол, албан аат» түһүмэххэ «КопирТехСервис» ХЭТ генеральнай директора, СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ Александр Тарасович Никифоровы көрөн үөрдүм. Кинини кытта «Таатта» хаһыакка редактордаабыт сылларбар чугастык алтыспытым. Маҥнай билсэрбэр Харбалаахха тиис быраахынан үлэлиир бииргэ төрөөбүт балта Валентина Тарасовна Рахлеевны аат ааттаан киирбитим. Идэтин толору баһылаабыт, нэһилиэнньэҕэ ытыктанар специалист. Оттон Аппааныттан төрүттээҕин билэн баран Николай Семеновиһы ааттаабытым. Александр Тарасовичтыын бэркэ тапсан үлэлээбиппит. Хас да сыаналаах аныгы оборудованиены атыыласпыппыт. Редакция балаһыанньатын учуоттаан сыл аҥарыгар диэри иэс биэрэн абырыыра. Кабинетыгар киирдэххэ сүрдээх культурнайдык кэпсэтэрэ, киһи кыһалҕатын өйдүүр салайааччы. «КопирТехСервис» туһааннаах фирмалар хаачыстыбалаах оборудованиеларын батарыынан, өрөмүөннээһининэн, бородууксуйалары бэчээттээһининэн дьарыктанар республикаҕа биллэр-көстөр тэрилтэ буолла. Уонунан үлэ миэстэтин арыйбыта. Саха ыччата идэлээх, үлэлээх буолуутугар үгүһү оҥордо. Бу тэрилтэҕэ хааччыйыы культурата үрдүгүнэн сөхтөрөр. «Таатта» хаһыат бастакы нүөмэрэ тахсыбыта 70 сылыгар миэхэ 10 тыһ. солк. суумалаах сертификат бэлэхтээбитин олус күндүтүк саныыбын. Бииргэ үлэлээбиппитин сыаналаатаҕа. Кинини кытта кэпсэтэрбэр, кинини олоҕун кэрэ-бэлиэ түгэннэринэн эҕэрдэлиирбэр: «Эйигин киһилии сиэрдээхтик иппиттэрин иһин Ийэлээх Аҕаҕар махтал буоллун!» — диэн өрүү этээччибин. Мин үйэм тухары хаһыакка үлэлээбит киһи дьону эндэппэккэ билэбин. Билигин өй-санаа, майгы-сигили уларыйбыт кэмигэр Александр Тарасович курдук салайааччыны дэҥ кэриэтэ көрсөҕүн. Төрөөбүт нэһилиэгин патриота, ол да иһин социальнай хайысхаҕа күүс-көмө буола сырыттаҕа. Ону туһааннаах бэлиэлэр дьэҥкэтик туоһулууллар. Хас да сыллааҕыта Аппааныга сылдьан аҕатын кытта телефонунан кэпсэппитим уонна санаабын тиэрдэн турабын. Хаһыатчыт буоллаҕым.

«Хоһуун үлэһит дьоннорбут» түһүмэххэ Кирсан Кирсанович Игнатьевы аахтым. Уола Олег Кирсанович Ытык Күөлгэ олорбута, «Сахателекомҥа» үлэлээбитэ. Ырыынак саҕаланыытыгар биир бастакынан предприниматель буолбута, чааһынай маҕаһыын аспыта, бэчээтинэй бородууксуйаны оҥоруунан дьарыктанан испитэ. Айар-тутар үлэтин үгэнигэр сылдьан оһолго түбэһэн суорума суолламмыта. Киһи аһынар ыччата этэ. Хас да сыллааҕыта Николай Семеновичтаахха дьаарбайа сылдьан Олег дьонун-сэргэтин ыйыталаһа олордохпуна Кирсан Кирсанович киирэн кэлбитэ. Онон биир ытык киһини көрсөн кэпсэппитим.

Нэһилиэк тумус туттар ытык киһитэ Николай Семенович ыччаттарыгар аһара наадалаах уонна туһалаах кинигэни оҥорбут. Кинигэ — бу үйэлээх бэлэх, өлбөөдүйбэт баай. Үбүлээн таһаартарбыт нэһилиэгин дьаһалтатыгар дириҥ махталбын тиэрдэбин. Ыччат дьон бу кинигэттэн үгүһү билиэхтэрэ-көрүөхтэрэ, араас аҕыыларга, бэсиэдэлэргэ туттуохтаратуһаныахтара турдаҕа. Кылаабынайа, хас биирдии ыччат бу кинигэни аҕан төрөөбүт дойдутунан, кинини аатырдар, ааттатар дьонунан-сэргэтинэн киэн тутта, бастыҥнары холобур оҥостон үөрэхтээх, идэлээх үлэһит дьон буола улаатарыгар баҕарабын. Кинигэ анала оннук.

Анастасия МОРХОЕВА,
журналист, Таатта

ИҺИРЭХ ТЫПТАР

Күндүтүк саныыр, убаастыыр коллегабытын, Партизан ветеринарнай фельдшерин **ЕЛЕНА ПЕТРОВНА ДМИТРИЕВАНЫ** үйэ аҥардаах айхаллаах бэлиэ күҥҥүнэн, дьоһун-мааны үбүлүөйүгүнэн итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Эн талан ылбыт идэҕинэн эҥкилэ суох бэриниилээхтик, үтүө суобастаахтык үлэлээн, нэһилиэк тыатын хаһаайыстыбата сайдарын, сүөһүтэ-аһа чөл туруктаах буоларын туһугар сылайары билиммэккэ, бириэмэни аахсыбакка түбүгүрэргин, дьоҥҥо үтүө сыһыаҥҥын үрдүктүк сыаналыыбыт. Баҕарабыт Эйиэхэ сир үрдүгэр баар туох баар үчүгэйи, ыарыыга бэриммэт кытаанах доруобуйаны, айымныылаах үлэни, олохтоох өссө үрдүк ситиһиилэри. Тус бэйэҕэр, дьиэ кэргэҥнэр бары үтүөнү, өссө даҕаны уҕараабат эрчими, дьоллоохтук, уйгулаахтык олоруҥ диэн баҕабыт бастыҥын, алгыспыт үтүөтүн Эйиэхэ аныыбыт. Орто дойду кэрэтэ, туох баар үтүөтэ Эйиэхэ эрэ ананнын!

Нам улууһун ветеринарнай управлениетын уонна лаборатория коллектива

Өр сылларга Нам улууһун ветеринарнай сулууспатыгар бииргэ үлэлээбит, убаастыыр коллегабытын **АКСИНЬЯ ПАВЛОВНА КЫЧКИНАНЫ** 65 сааскын туолбут өрөгөйдөөх үбүлүөйүгүнэн ис сүрэхпититтэн итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит, үөрэ-көтө уруйдуубут! Баҕарабыт Эйиэхэ бу орто дойдуга туох баар үтүөнү-кэрэни, дьолу-соргуну, кырдьарыыалдьары билиммэт кытаанах санааны. Дьиэ кэргэттэриҥ, аймахтарыҥ, чугас доҕотторуҥ өйөбүллэрэ, үтүө санаалара холбоһон Эйиэхэ эстибэт эрчими, үтүмэн үөрүүнү, уостубат уйгуну-быйаҥы аҕаллын. Кыыһыҥ, сиэниҥ тапталларыгар уйдаран, чугас дьонуҥ ытыктабылынан алгыстанан, үөрүү-көтүү үктэллэнэн уһун үйэлэн диэн алгыс бастыҥын аныыбыт!

Нам улууһун ветеринарнай управлениета, лаборатория коллектива

Убаастыыр, таптыыр ийэбитин, эбээбитин, Нам улууһун Ытык киһитин, үлэ уонна тыыл ветеранын **АНАСТАСИЯ ЕГОРОВНА ТУРНИНАНЫ** 85 сааскын туолар үбүлүөйүгүнэн итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит, уруйдуубут-айхаллыыбыт!

Эн үлэҕэ бэриниигинэн, дьоҥҥо-сэргэҕэ үтүө сыһыаҥҥынан бары киэн туттабыт, кэлэр кэнчээри ыччаппытыгар холобурдуубут. Уруу-хаан дьонуҥ уруйунан уһун да уһун үйэлэн, аймах-билэ дьонуҥ айхалынан дьолсоргу аргыстастын, эгил-тэгил саастаахтарыҥ алгыһынан сиэдэрэй аартыктан. Барыбыт үөрүүбүтүгэр, этэҥҥэ буолуубутугар өссө да уһун сылларга сүбэ-ама буолан этэҥҥэ сырыт, уһуннук олор, санаабытыҥ барыта сатанан истин, туппутуҥ барыта тупса турдун, баҕарбытыҥ барҕара турдун!

Оҕолоруҥ, сиэннэриҥ, хос сиэннэриҥ Ильиннэр, Павловтар, Федосеевтар

САХАЛАРЫ ЭҔЭРДЭЛИИБИН, САХАЛЫЫ СҮРЭХТЭНИИГЭ ЫҢЫРАБЫН!

400 сыл тухары баттабылга, түүрэйдээһиҥҥэ сылдьыыбыт **ААР АЙЫЫ АЙЫЛҔАБЫТ ТАҢАРА ИТЭҔЭЛЭ** кэмниэ-кэнэҕэс Российскай Федерация Юстициятыгар регистрацияламмытынан, сокуонунан олоххо киирбитинэн эҕэрдэлиибин!

Бу саха омук кыайыыта! Бу саха омук дьоло!

Бу Саха Сирин эстибэт кэрэһитэ! Кэрэ бэлиэтэ!

Итэҕэли олоххо киллэрсибит саха далбар хотуттарыгар — Уруй-Айхал! Кинилэр саха омук геройдара!

ХАРАТААЛА

Күндү коллегабытын, колледж учебнай корпуһун коменданын **НИКОНОВА АЛЕКСАНДРА САВВИЧНАНЫ** 50 сааһын туолбут үөрүүлээх күнүнэн ис сүрэхпититтэн эҕэрдэлиибит!

Александра Саввична, Эйигин үлэҕэ эппиэтинэстээх, ирдэбиллээх үлэһит быһыытынан билэбит, сыаналыыбыт. Эн кыһамныыгын барытын ууран, түбүктээх үлэҕэр бэриниилээхтик үлэлии сылдьаргын, дьоҥҥосэргэҕэ сахалыы сайаҕас сыһыаҥҥын биһиги убаастыыбыт, киэн туттабыт. Эйиэхэ чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, сырдык санааны, дьиэ кэргэҥнэр дьолу-саргыны баҕарабыт! Өссө да өр сылларга эрчимнээхтик үлэлии-хамсыы сылдьаргар, үлэҕэр-олохтоох ситиһиилэри!

Эҕэрдэни кытта Нам педагогическай колледжын коллектива

Күндү тапталлаах аҕабытын, эһээбитин, хос эһээбитин, истиҥник саныыр чугас киһибитин, кырдьаҕас күтүөппүтүн, «ССРС физическэй культураҕа туйгунун», «РСФСР үөрэҕириитин туйгунун», Нам улууһун Ытык киһитин, педагогическай үлэ, тыыл ветеранын **ВАСИЛИЙ НИКИТИЧ МАКАРОВЫ** 80 сааскын томторуу туолбут кэрэ-бэлиэ күҥҥүнэн ис сүрэхпититтэн иэйэн-куойан туран истиҥник эҕэрдэлиибит!

Аламаҕай айылгылаах, сырдык, үтүө дууһалаах кэрэмэс киһибитигэр барыбыт туһугар уҕараабат сыраҥ, кыһамныыҥ, сүбэҥ-аманаҥ, тирэх-өйөбүл буоларыҥ иһин муҥура суох барҕа махталбытын тиэрдэбит. Дьоһунмааны киһибитигэр чиргэл тиит мастыы чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, эдэрдии эрчими, чугас дьонуҥ тапталларыгар, махталларыгар угуттанан, санааҥ саппаҕырбакка, өссө да уһуннук, дьоллоохтук олороргор баҕарабыт!

Кыргыттарыҥ, күтүөттэриҥ, кийииттэриҥ, сиэннэриҥ, хос сиэннэриҥ, бары чугас аймахтарыҥ

Истиҥник саныыр күндү киһибитин, тапталлаах күн күбэй ийэбитин, эйэҕэс эбээбитин, Партизан олохтооҕун **КУДРИНА МАТРЕНА РОМАНОВНАНЫ** 70 сааскын туолбут үөрүүлээх кэрэ-бэлиэ күҥҥүнэн итиитик-истиҥник, ис сүрэхпититтэн эҕэрдэлиибит!

Биһиги туспутугар ахсаабат кыһамныыҥ, болҕомтоҥ, үтүө сүбэҥ иһин барҕа махталбытын тиэрдэбит. Баҕарабыт үтүө доруобуйаны, уҕараабат эрчими, өссө да өр сылларга сэнэхтик-сэргэхтик сырыт диэн баҕа санаабытын этэбит. Алгыспыт үтүөтэ, санаабыт саргыта Эйиэхэ тиийиэхтин.

Эҕэрдэни кытта кыыһыҥ Аня, күтүөтүҥ Ваня, Кристина уонна Наталья Семеновна Прокопьевтар

БИЛЛЭРИИЛЭР

Администрация **МО «Намский улус» проводит совещание по обсуждению Правил предоставления субсидий из бюджета МО «Намский улус»** за счет субвенций, предоставляемых из ГБ РС(Я), на поддержку сельскохозяйственного производства для осуществления отдельных государственных полномочий в 2012 г. по следующим направлениям:

а) животноводство;

б) растениеводство;

в) табунное коневодство;

г) традиционные отрасли Севера.

Место проведения: актовый зал администрации МО «Намский улус», с. Намцы, ул. Октябрьская, 1, дата и время: 27 января 2012 г., 14.00 ч. Руководителям сельскохозяйственных предприятий, главам крестьянских (фермерских) хозяйств принять активное участие. Специалистам сельского хозяйства поселений явка обязательна!

Справки по тел. 41-7-55, 41-2-82

БУРУЙУ ОҢОРУУ АҔЫЙЫЫР

Ис дьыала отделыгар

Тохсунньу 11 күнүгэр ис дьыала отделын 2011 сыллааҕы үлэтин түмүгэ отчуоттанна. Мунньахха улуус баһылыгын бастакы солбуйааччы Н.В. Слепцов, улуус прокурора Д.В. Прокопьев, улуус мунньаҕын председателэ А.Х. Христофоров, куттала суох буолуу сэбиэтин председателэ С.И. Тоскин кыттыыны ылылар. Начальник солбуйааччылара Г.И. Павлов, Н.А. Эверстов, отделениелар начальниктара отчуоттаатылар.

Анализ көрдөрөрүнэн 2007 сылтан буруй ахсаана аҕыйаабыт, ол сылга 334 буруй оҥоһуллубут. 2011 с. 12 ыйын устата Нам улууһугар барыта 195 буруй оҥоһуллубут, бу 2010 сылы кытта тэҥнээтэххэ 15,6%-нан аҕыйаабыт. Ол иһигэр 49 оһуобай ыарахан буруй оҥоһуллубут, 2010 сылга маннык көрүҥнээх буруй 59 этэ. Атын улуустары кытта тэҥнээтэххэ биһиэхэ Кэбээйи, Уус-Алдан, Амма, Чурапчы, Таатта улуустарынааҕар элбэх буруй оҥоһуллубут.

Буруйдар структураларын көрдөххө уоруу 82 (2010 с. — 103), киһи олоҕун уонна доруобуйатын утары буруйдар — 38, халааһын — 10, саастарын ситэ илик оҕолор оҥорбут буруйдара — 14, экономическай буруй — 6, наркотигы кытта сибээстээх буруй — 18, онтон атын буруйдар — 19. Ыарахан уонна оһуобай ыарахан көрүҥнээх буруйдар 25,1%-ны ылаллар. Личнэй састаап былааннаах, сыаллаах үлэтин түмүгэр киһи олоҕун уонна доруобуйатын утары буруйдар 33,3%, ол иһигэр өлөрүү, өлөрүөх буолан саанныы, киһини соруйан кыратык эчэтии 33,3%, улаханнык эчэтии 36,4%, ортотук эчэтии 47,8%, кырбааһын 40% аччаабыттар. Киһи бас билиитин утары буруйдар 17,9%, ол иһигэр уоруулар 20,4%, итинтэн дьиэҕэ сокуона суох киирии 25%, о.и. квартираттан уоруу 33,3% аччаабыт. Сокуоннай саастарын ситэ илик оҕолор буруйу оҥоруулара 33,3% аччаабыт. Күүһүлээһин, күүһүнэн харчы көрдөөһүн, ороспуойдуу саба түһүү, күлүгээннээһин регистрацияламматахтар. Экономическай хайысхалаах буруйдары арыйыы 66,7% үрдээбит. Урут буруйу оҥорбут дьонунан буруйу оҥоруу 43,6% аччаабыт.

Профилактическай миэрэлэр ылыллыбыттарын иннигэр киһи өлүүлээх эчэтии 100% үрдээбит (1-тэн 2-гэ диэри). Киһини өлөрө сатааһын 100% үрдээбит (0-тан 1-гэ диэри). Маҕаһыыннартан уоруу 27,3% үрдээбит. Масыанныыктааһын 3-тэн 4-кэ диэри эбиллибит. Халааһын 8-тан 10-ҥа диэри эбиллибит. 2010 с. массыыныны угоннааһын 7 төгүлэ бэлиэтэммит эбит буоллаҕына, 2011 с. — 8. Наркотигы кытта сибээстээх буруйдар ахсааннара 23-тэн 18-ка диэри аҕыйаабыттар. Общественнай миэстэҕэ буруйу оҥоруу 100% үрдээбит (23-тэн 46-ҕа диэри), о.и. уулуссаҕа оҥоһуллубут буруйдар 8-тан 11-гэ диэри элбээбиттэр. Итирик туруктаах сылдьан 60 буруй оҥоһуллубут, 2010 сылга — 46. Үлэтэ суох дьонунан 76 буруй оҥоһуллубут, 2010 сылга — 102. Сэби-сэбиргэли сокуона суох эргитии 1-тэн 4-кэ диэри улааппыт, сааны уоруу 1 төгүлэ бэлиэтэммит. Саа туттуулаах буруй 3-тэн 2-гэ диэри аҕыйаабыт. Криминалистическай средстволары туһанан 2010 с. 64 буруй арыллыбыт эбит буоллаҕына, былырыын 19 эрэ арыллыбыт. Оперативнай даанайдарынан арыллыбыт буруйдар 56-тан 43-кэ диэри аҕыйаабыттар.

Ааспыт сылга наркотигы кытта сибээстээх буруйдары сэрэтиигэ, арыйыыга комплекснай тэрээһиннэр ыытыллыбыттара. Оперативнай-ирдиир тэрээһиннэр кэмнэригэр барыта 18 буруй арылынна, 2010 с. 23 этэ. Нам улууһа Дьокуускайтан чугас сытарынан сибээстээн маннык буруйдары сүрүннээн кэлии дьон оҥороллор. Наркотигы кытта сибээстээх буруйдары арыйыы динамикатын көрдөххө маннык: 2007 с. — 25, 2008 — 21, 2009 — 28, 2010 — 23, 2011 — 18. Сүрүннээн РФ ХК 228 ыст. сөп түбэһэр буруйдар оҥоһуллаллар, о.э. көлөппүнэни үргээһин, харайыы, наркотическай средстволары оҥоруу. Наркотигы кытта сибээстээх буруйдары арыйыы биир сүрүн ыараханынан МВД ЭКЦ эксперын түмүгүн эрэ кэннэ холуобунай дьыала тэриллэр, онон буруйдааҕы тутар кыаллыбатынан кинилэр силиэстийэлиир органнартан, дознаниеттан саһа сылдьаллар.

Улууска наркотическай средстволары эргиниини сэрэтэр комиссия тэриллибитэ, председателинэн улуус баһылыгын бастакы солбуйааччы Н.В. Слепцов буолар. Ис дьыала отдела уонна улуус дьаһалтата сайыҥҥы-күһүҥҥү кэмҥэ кыраныыссаҕа поһу тэрийэн үлэлэтэллэр. Манна араас буруйу оҥорор үгүс киһи тутуллар.

Ханнык нэһилиэккэ төһө буруй оҥоһуллубутуй диир буоллахха Намҥа 108, Хамаҕаттаҕа 12, 1 Хомустаахха 4, Хатырыкка 10, Аппааныга 8, Граф Биэрэгэр 5, Модукка 8, Үөдэйгэ 7, Партизаҥҥа 10, Никольскайга 3, Бөтүҥҥэ 4, Түбэҕэ 2, Маймаҕаҕа 2, Көбөкөҥнө 4, Искраҕа 4, Таастаахха 4 буруй оҥоһуллубут. Кыһыл Дэриэбинэҕэ, 2 Хомустааххa, Арбыҥҥа, Салбаҥҥа, Фрунзеҕа биир да буруй оҥоһуллубатах. Онтон Арбыҥҥа 2007 сылтан биир да буруй оҥоһуллубатах.

Мунньахха начальник Р.А. Седалищев дакылааттаабыт дьонтон общественнай сиргэ буруй тоҕо элбээбитин, буруйу арыйыыга туох кыаллыбатын о.д.а. туоһуласта. Онуоха олбуор таһыгар оҥоһуллубут буруйу уулуссаҕа диэн суруйалларын, эксперт-криминалист суоҕун, холуобунай ирдэбил начальника М. Тоскин уурайбытын, полицияҕа көһөн сотрудниктар стресс ылбыттарын о.д.а. бириинэлэри эттилэр. Начальникы солбуйааччы, полиция начальника Г.И. Павлов улуус киинигэр үлэни күүһүрдэр, общественноһы кытта үлэни күүһүрдэр, сэрэтиигэ улахан болҕомтону уурар наадалааҕын эттэ. Улууска ДНД үлэтэ мөлтөҕүн начальник Р.А. Седалищев бэлиэтээтэ. Ол курдук, анал былааннаах, бары тэрилтэлэри кытыаран Үөдэйгэ эрэ ДНД тэриллибит. Бары баһылыктар бэйэлэрин нэһилиэктэригэр ДНД-ны тэрийэн үлэлэтэллэригэр, онуоха баһылыктар планеркаларыгар кэлэн боппуруоһу туруоралларыгар улуус баһылыгын бастакы солбуйааччы Н.В. Слепцов эттэ, бу боппуруоһу бэйэм хонтуруоллуом диэтэ. Холуобунай ирдэбил начальнига М. Тоскин уурайбытынан билигин бу отделениеҕа икки эрэ сотрудник хаалбытынан үлэ көрдөрүүтэ мөлтөөбүт. Маны таһынан начальник ГАИ, участковайдар үлэлэрэ мөлтөөбүтүн бэлиэтээтэ. Отделениелар бары тус-туспа үлэлииллэрин, онон инникитин бэйэ-бэйэлэригэр көмөлөсүһэллэригэр эттэ.

Улуус прокурора Д.В. Прокопьев хартыына сүрүннээн куһаҕана суоҕун бэлиэтээтэ, толорор дьиссипилиинэ мөлтөҕүн эттэ, үүммүт сылга үчүгэй үлэни баҕарда. Улуус баһылыгын бастакы солбуйааччы Н.В. Слепцов улуус дьаһалтата сэрэтии үлэтигэр улахан болҕомтотун уурарын эттэ, былааннаммыт 6 видеонаблюдение камерата туруоруллубатаҕын быйыл туруорарга, светофор турара уолдьаспытынан манна үлэлэһэргэ сүбэлээтэ. Сотрудниктар кэккэ боппуруостары туруорустулар. Ол курдук, өлбүт дьону таһар массыына наадатын эттилэр. Маны таһынан отделга гараж суоҕунан массыыналар бары атын-атын сирдэргэ туралларынан гараж тутуутугар көмөлөһөрү туруорустулар. Отделга 20 миэстэлээх гараж наада эбит. Бу этиилэри үөрэтэн баран быһаарыахпыт диэн Н.В. Слепцов эрэннэрдэ.

Көстөрүн курдук полиция үлэтигэр билигин да итэҕэсбыһаҕас элбэх. Сотрудниктар маны туоратарга үлэлэһэллэр. Онтон нэһилиэннэҺ өттүттэн буруйу утары охсуһууга көмө, өйөбүл эрэйиллэр.

В. РЫКУНОВА

ПОЛОЖЕНИЕ
по номинации «Литература»

Место проведения: Хамагаттинская средняя общеобразовательная школа им. Е. Шапошникова, с. Хамагатта Намского улуса.

Дата проведения: 4 февраля 2012 г. с 10 ч.

Цели и задачи:

— содействовать повышению интереса подрастающего поколения к литературе;

— создавать благоприятные условия для развития детской литературы и творчества детей;

— выявить и поддержать наиболее талантливых и перспективных детей и молодежь;

— Обеспечить реализацию авторских замыслов ребят, содействие публикации их материалов в улусной газете «Энсиэли» и т.д.

Участие в номинации по положению:

— Конкурсанты должны представить 2 лучшие работы по номинациям:

Лирика (стихотворение — больше 5-ти стихотворений, поэма и т.д.)

Проза (рассказ, повесть, роман, эссе и т.д.)

Драма (комедия, трагедия и т.д.)

Работы принимаются в 2-х экземплярах.

Работы оцениваются по критериям:

— художественный уровень произведения;

— актуальность тематики;

— соответствие избранному жанру, стилю;

— раскрытие содержания произведения;

— новизна, оригинальность;

— наличие собственного стиля, почерк.

Награждение победителей.

По итогам конкурса определяются дипломанты и призеры по номинациям:

— «Самый юный участник»

— «Гран-при — Золотое перо»

— «За оригинальность»

— «За проблематичность»

— «За творческий подход к теме»

— «За смелость изложения»

— «За индивидуальность»

Вступительный взнос конкурсантов: с каждого участника — 200 руб., с руководителя — 200 руб.

Жюри:

— учителя якутского языка и литературы;

— корреспонденты газеты «Энсиэли».

Результаты конкурса будут подведены 4 февраля во время гала-концерта.

Гала-концерт 4 февраля с 20 ч.

УВАЖАЕМЫЕ УЧАСТНИКИ ДОРОЖНОГО ДВИЖЕНИЯ!

На официальном интернет-сайте УГИБДД МВД по РС(Я) **www.14.qibdd.ru** предоставляются государственные услуги в электронном виде:

— предварительная запись на регистрацию автомототранспортных средств;

— предварительная запись на проведение государственного технического осмотра;

— предварительная запись на замену водительского удостоверения.

Для того, чтобы воспользоваться услугой предварительной записи, вам необходимо:

1. Зарегистрироваться в «личном кабинете» на сайте **www.14.qibdd.ru**

2. Активировать свою учетную запись.

3. Подать заявку на получение желаемой государственной услуги в разделе «Предоставление государственных услуг». Подать такую же вы можете на едином портале государственных услуг **www.qosusluqi.ru**

Дополнительную информацию можно получить по телефонам: ***41-7-71, 36-08-52, 35-06-06, 36-19-28, 36-30-77.***

ГАИ Намского улуса

ОЛОХХО ТАРДЫҺЫЫ

Учуутал — уус чулуута

Мин эбээм Турнина Анастасия Егоровна 1927 сыллаахха тохсунньу 22 күнүгэр Таатта оройуонугар Тыараһа нэһилиэгэр үһүс оҕонон төрөөбүтэ. Төрөппүттэрэ колхозтаах. Аҕата Турнин Егор Ионович, ийэтэ Турнина Ирина Ильинична колхоз төһүү үлэһиттэрэ этилэр. Олох кыра эрдэҕинэ аҕата өлөн хаалар. Үс оҕолоох хос эбээбитин Кириллин Павел Митрофанович кэргэн ылар. Онон Чөркөөххө көһөн кэлэллэр. Чөркөөххө төрөппүттэрэ үлэ үөһүгэр сылдьаллар. Сэрии саҕаламмытыгар аҕаларыгар бронь биэрэннэр сэриигэ ыыппатахтара. Сэрии сылларыгар кыһынын атынан таһаҕас таһыытыгар, сайынын ыраах сирдэринэн колхоз сүөһүтүгэр оҕону – дьахтары кытта оттообута, биригэдьиирдээбитэ. Хос эбээм доярка этэ.

Эбээм кыра эрдэҕиттэн ийэтин кытта фермаҕа ынах ыаһан көмөлөһөрө. Онтон учетчик биригэдьиир буолан колхозка үлэлээбитэ. Баара-суоҕа 14 эрэ саастааҕар сэрии саҕаламмыта. Сайын устата 100 – 150 тиийэ көлөһүн күнүн дохуот аахсаллар үһү. Сайын ферма ынаҕын күҥҥэ түөртэ ыыллар эбит, ынахтарын бэйэлэрэ хомуйаллара, онтон түүнүн уочаратынан харабыллыыр эбиттэр. Сэрии сылларыгар сут – кураан дьыллар буолбуттара. Онон хатыҥы охторон, лабаатынан сүөһүгэ эбии аһылык бэлэмниилэр эбит. Аны сэрии сылларыгар аһыҥа өрө турбут, оту-бурдуҥу бүтүннүү сотон сиэбит. Ол иһин бааһына тулатыгар дьаама хаһаннар, онно түһэрэн өлөрөр эбиттэр. Сайын эрдэ хаһыҥ түһэрэ. Ону утары охсуһаллар эбит – сарсыарда күн тахсыыта бааһына тулатыгар уот оттон буруо таһааралар үһү. Сайыны быһа итинник сордонон үүннэрбит бурдуктарын туорааҕы да тохпокко хомуйар дьаһал баара үһү, онон тракторы батыһа сылдьан сиэмэ хомуйан колхоз ыскылаатыгар туттараллар үһү. Оҕолор да улахаттар да куруутун аччык сылдьаллар үһү, ол да буоллар биир да тоорохой сиэмэни бэйэлэригэр ылбакка барытын туттараллара үһү. Ити курдук бэйэлэрин харыстаммакка, сэрии кэминээҕи көлүөнэ туох баар күүстэрин барытын улуу Кыайыы туһугар ууран, саастарыттан тутулуга суох үлэлээн кыайыыны уһансыбыттара.

Үлэ быыһыгар оҕолор үөрэхтэрин ситиһээри түүннэри уруоктарыгар бэлэмнэллэрэ. Ол курдук үлэни уонна үөрэҕи өрө тутан мин эбээм 1944 сыллаахха Чөркөөх 7 кылаастаах оскуолатын бүтэрбитэ. Ити сыл комсомолга уонна Чурапчытааҕы педучилилищеҕа үөрэхтэ киирбит.

Чурапчыга Чөркөөхтөн сатыы сылдьаллар эбит. Дьиэтигэр аҕыйах чаас буолаары, үөрэнэ сылдьан кэһии диэн паектарын бэйэтэ сиэбэккэ, мунньан балтыларыгар илдьэ барар эбит. Тоҥон – хатан, аччыктаан, бадарааны – ууну кэһэн түүннэри – күүстэри сүүрэн – хааман тапталлаах Чөркөөҕөр ахтылҕанын таһааран баран эмиэ үөрэх үөһүгэр түһэрэ. Чөркөөххө бииргэ үөрэммит дьүөгэтин Мария Семеновна Барахсанованы кытта үйэлэрин тухары ыксa доҕордуу этилэр.

1947 сыллаахха үөрэҕин бүтэрэн Намҥа ананан Нам оруйуона иккис дойдутунан буолар. Искра начальнай оскуолатыгар үс сыл учууталынан, биир сыл сэбиэдиссэйинэн (билигин директор эбээһинэһэ) үлэлээбитин кэннэ оскуоланы саппыттара үһү (колхозтары бөдөҥсүтэн кыра учаастактары көһөрбүттэр).

Ити кэнниттэн 7 сыл Түбэ начальнай оскуолатыгар сэбиэдиссэйинэн үлэлээбитэ. Ол кэмҥэ Түбэ оскуолата былыргы таҥара дьиэтигэр баара үһү. Оҕолор интернатка олороллоро. Кинилэр бэйэлэрин күүстэринэн оскуолаларын уонна интернаттарын өрөмүөннүүллэрэ, онтон кыһынын отторун- мастарын бэйэлэрэ бэлэмнииллэрэ. Мин эбээм бэйэтинэн мас эрбээн уолаттарыгар холобур буолан күргүөмнээн үлэлиилларэ үһү. Сорох уолаттар маһы хайыталлар, кыралар таһан кыстыыллара. Кыргыттар дьиэ үлэтигэр, хортуоппуй олордуутугар, хостоохунугар үлэлиилларэ. Үлэ быыһыгар оҕолорун кытта тэҥҥэ оонньоон – көрүлээн сынньаналлара. Түбэҕэ үөрэппит оҕолоро бары үлэнэн олохторун булбуттарыттан уонна кинилэр ситиһиилэриттэн мин эбээм киэн туттар. Розалия Егоровна Лукина өр сылларга Түбэ баһылыгынан үлэлээбитэ, кини бэйэтин ахтыытыгар: «Мин Турнина Анастасия Егоровна сэбиэдиссэйдиир кэмигэр үөрэммитим...сүрдээх ирдэбиллээх, ол кэмҥэ идэлэрин чахчы баһылаабыт билиилээх учууталлар биһиэхэ дириҥ билиини биэрбиттэригэр олус махтанабын уонна үлэҕэ бэриниилээх буолууга кинилэртэн уһуйуллан араас салааҕа үлэлээбит кэмнэрбэр сыанабылы ылбыппыттан үөрэбин»,- диэбит. Ол аата мин эбэм үлэтэ киниэхэ куруук холобур буолар эбит.

Түбэҕэ үлэлиир кэмигэр эбээм үс төгүл ыҥырыылаах сельсовет депутатынын, үс сыл народнай заседателинэн үлэлээбит. Ону таһынан агитатор, пропагандист эбит. 1955 сыллаахха коммунистическай партия чилиэнэ буолбут.

Орто Халымаҕа үс сыл учууталлаабыт, кини үлэҕэ бэриниилээҕин, ирдэбиллээҕин көрөн нэһилиэк депутатынан талбыттара. Билигин даҕаны үөрэппит оҕолоро мин эбэбэр кэлэн ыалдьыттаан бараллар.

Хотугу дойдуттан Намҥа төттөрү көһөн кэлэн интернат сэбиэдиссэйинэн үлэлээбитэ. 1968 сылтан ыла Нам орто оскуолатын алын сүһүөх учууталынан үлэлээбитэ. Кини Колмогорова Мария Ивановна салалтатынан саҥа учебниктары айан таһаарбыт бөлөхтө үлэлээбитинэн киэн туттар. Мин эмиэ, бастакы кылааска үөрэммит учебникпар эбээм өҥөтө баарыттан киэн туттабын. Эбээм Анастасия Егоровна уопсайа 40-тан тахса сыл учууталлаабыта.

Киэн туттар үөрэнээччилэринэн буолаллар: Роза Никонова, билигин Лукина Розалия Егоровна, Нам улууһун Ытык киһитэ, Саха Республикатын норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, Түбэ нэһилиэгин бастакы баһылыга; Жиркова Мария Васильевна, биллиилээх ыанньыксыт, «Почуот знага» орден икки төгүллээх кавалера, хас да төгүллээх районнай совет депутата; Слепцов Алексей Семенович, «Якутия» хаһыат отделын сэбиэдиссэйэ, Саха Республикатын культуратын үтүөлээх үлэһитэ, биллиилээх журналист; Кузьмина Наталья Егоровна, РСФСР үөрэҕириитин туйгуна, «За трудовую доблесть» мэтээллээх педагогическай үлэ ветерана; Дьяконова Мария Афанасьевна, биллиилээх учуутал; Тихонова (Зырянова) Антонина Петровна, Нам начальнай оскуолатын директорынан үлэлээбитэ; Марков Афанасий Петрович, «Сахателеком» инженера; Эверстова (Протопопова) Фаина Ионовна уонна да атыттар.

Анастасия Егоровна Коммунистическай партия чилиэнэ буолан араас партийнай сорудахтары толороро. Хаһыат, сурунаал общественнай тарҕатааччытынан 30 – ча сыл үлэлээбитэ. Онно «Кыым», «Правда», «Советская Россия» хаһыаттар грамоталарынан, «Лучшему распространителю сельскохозяйственных журналов» диэн «Колос» российскай издательство бэлиэтинэн наҕараадаламмыта.

Аҕыс ыҥырыы устата нэһилиэк советыгар депутатынан, аҕыс төгүл народнай суукка сэтээтэлинэн үлэлээбитэ. Мин эбээм тыыл уонна үлэ ветерана, Нам улууһун Ытык киһитэ, кини наҕараадалара: Улуу Кыайыы 50 сылыгар анаан юбилейнай мэтээл, И.В. Сталин аатынан юбилейнай мэтээл, Г.К. Жуков аатынан юбилейнай мэтээл хаһаайката.

Мин эбээм Турнина Анастасия Егоровна быйыл 85 сааһын туолар. Кини 5 оҕону төрөтөн, огдообо хаалан да баран, барыларын үлэһит дьон оҥортоон, 7 сиэннээх, 3 хос сиэннээх, элбэх махтанар үөрэнээччилээх, ытык мааны кырдьаҕас буолан олорор. Билигин кини улаханнык ыалдьар, ол гынан баран хаһан даҕаны аймаммат, ыарыытын кыанан куруук биһигини үөрүүнү кытта көрсөр. Наһаа элбэх кинигэ ааҕар, билигин да кэлгэннэ куруутун кинигэ ааҕа олорор буолар, эбэтэр сканворд, кроссворд таайар. Киһи сөҕөрө диэн биир да тылы хаалларбакка барытын таайар.

Кытаанах санаалаах, олоххо тардыһыылаах эбээм миэхэ уонна да атын сиэннэригэр куруутун үтүө холобур буолар. Мин эбээбэр өссө да уһуннук, биһигини кытта үөрэ – көтө олороругар олус баҕарабын.

Александр ИЛЬИН,
улуустааҕы гимназия 8 кыл. үөрэнээччитэ, сиэнэ

(Төлөбүрдээх төрүөккэ бэчээттэнэр)

СУРУЛЛУБУТУ СОНУРҔААН...

Киэн туттар дьоммут — биир дойдулаахтарбыт

Мин иллэрээ сыл Кыайыы бырааһынньыгын көрсө «Биир ырыаттан сэдиптээн» диэн билэр ветераннарбын санаан, ахтыы суруйан турабын. Тустаах Василий Егорович Колмогоров хайдах сэриилэтэн төннөн иһэн, Тахтамыгда станцияҕа бииргэ дьиэлээн иһэр Сахатын сирин саллааттарын кытта «покупателлэртэн», ол эбэтэр, атын сиргэ араас үлэҕэ хомуйар дьонтон, ырыа көмөтүнэн босхоломуттарын туһунан этэ. Ону бу ыстатыйабар хатыылаамыым дуу.

Ахтыыбын аахпыттар миигин бэйэбин да, Василий Егоровиһы билээччилэр да, син сэҥээрбиттэрин биллэртээбиттэрэ. Ол курдук биһиги улууспут биир киэн туттар киһитэ, норуот хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, бөһүөлэкпитин, нэһилиэктэрбитин араас тутуулларынан байыппыт, киэргэтиспит дьоннорбутуттан биирдэстэрэ, табаарыһым Анатолий Иванович Васильев кини кырдьаҕас күтүөтэ, Амма улууһугар судьуйанан үлэлээбит, эмиэ Улуу сэрии кыттыылааҕа ол ахтыллар түгэҥҥэ Тахтамыгдаҕа баара эбитэ үһүтүн туоһулаан соһутан, үөрдэн турар.

Анатолий Иванович күтүөтүгэр Аммаҕа күүлэйдии тиийэ сылдьыбытыгар киһитэ оруобуна мин ахтыым курдук түгэни кэпсээн туран, Василий Еоровиһы туоһулаһан турбут: «Баар дуо, тугу гынарый?» — эҥин диэн. Онно кини Василий Егорович биһиги оройуоммутугар бастакы секретардыырын, партия райкомугар, хас оҕолооҕун эҥин тугу билэринэн сэһэргээбит үһү. Онуоха киһитэ олус диэн үөрбүт уонна: «Ол иһин да, оннук буолуохтаах киһитэ оччоттон биллэрэ, олус сытыы-хотуу, үтүө көрүҥнээх, өйдөөх киһи этэ», — диэн астыммытын эппитэ үһү.

Дьэ, онон ахтыым туоһулардааҕыттан мин эмиэ астынаммын, аҕыйах түгэни аҕыннахпына сатаныыһы. Василий Егорович тапталлаах кэргэнэ, биэс оҕотун күн күбэй ийэлэрэ, биһиги улууспут эмиэ биир киэн туттар, ытыктыыр учуутала Мария Ивановна кэргэнин туһунан ахтыыларыгар аҕалара олус үчүгэйдик ыллыырын туһунан ахтар. Ону мин эмиэ бу ыаллар үөрүүлээх түгэннэригэр, булка-алка син үгүстүк алтыспыт киһи быһыытынан толору туоһулуубун. Василий Егорович дуоһуйдаҕына, иэйиитэ киирдэҕинэ: «Дьэ, доҕоттоор, маннык ырыа баара», — диэн баран Ленатын туһунан, били музыка эйгэтигэр этэллэринии, баархатынай-баритональнай куолаһынан ыллаан доллоһуттаҕына, эбэ хотун сылаас салгына сирэйгэр биллэргэ, сүрэххэр сөҥөргө дылы буолааччы.

Дэлэҕэ да Россия улахан суруйааччыта ыалдьыттыы сырыттаҕына «Мин олоҕу таптыыбын» диэн нуучча ырыатын ыллаабытыгар: «Мин дойдубар да бу ырыаны маннык дуоһуйа истибэтэҕим», — диэн хайгыа, сөҕүө-махтайыа дуо? Онон түмүктээн эттэххэ, Василий Егорович кэрэтин, дьоһунун таһынан өссө биир үтүө өрүтүн — үчүгэй ырыаһытын истибит эрэ туоһулуо, умнуо суоҕа диэн бигэргэтэбин.

Н. ГУРЬЕВ,
үлэ ветерана

Төрөөбүт тыл сүмэтэ

ХОМОҐОЙ – ЫЛБАҐАЙ ТЫЛЛААХТАРБЫТ...

Тоһуттар, томороон тымныылаах тохсунньу томтойор саалыгар, бит, билгэ, таҥха алыптаах киэһэтигэр Өксөкүлээх Өлөксөй аатынан норуоттар доҕордоһууларын дьиэтигэр республикатааҕы культура уонна үгэс буолбут уус-уран айымныы Киинин уонна Гуманитарнай чинчийэр уонна Хотугу аҕыйах ахсааннаах норуоттар проблемаларын институтун тэрийиилэринэн «Арай биирдэ...» диэн остуоруйаһыттар, номоҕу кэпсээччилэр уонна үһүйээни үөтээччилэр бастакы республиканскай күрэстэрэ буолан ааста.

Онно 10-ча улуус чобуо-чиноон олорон хоммут уостарын хоҥнорон, өрөөбүт уостарын өһүлэн итийэн-кутуйан туран тургутуһан көрдүлэр. Бу күрэстэһиигэ биһиги улууспутуттан тылөс, ырыа-тойук өттүн өрө туппут тарбахха баттанар бастыҥ кырдьаҕастарбыт, сээркээн сэһэнньиттэрбит Дмитрий Иванович Кривошапкин, Константин Никонович Тихонов, Филипп Алексеевич Соловьев кытыннылар. Дьоһун дьоммут үһүөн истээччилэрин, тэрийээччилэрин үрдүк биһирэбиллэрин, сыанабылларын ылан бастыҥнарынан аттанан туоһулуур суруктаах, онно эбии бириистээх дьоллоох-соргулаах туоналарыгар — Эҥсиэли эбэлэригэр үөрүүкөтүү көтөллөнөн тиийэн кэллилэр. Дмитрий Иванович «Бастыҥ остуоруйаһыт» диэн номинацияҕа 1-кы миэстэни, Филипп Алексеевич «Бастыҥ кэпсээнньит» номинацияҕа 1-кы миэстэни, Константин Никонович «Былыргыны бастыҥ сэһэргээччи» номинацияҕа 2-с миэстэни ылбыттар.

Бастыҥ убайдарбыт, иннникитин да өрөгөйгүт үрдүү, ситиһиигит үксүү, дьол-соргу тосхойо туруохтун. Дом!

И. ИВАНОВ

КЭРИЭСТЭБИЛЛЭР

Биһиги күндү киһибит, күн күбэй ийэбит, эйэҕэс эбээбит, хос эбээбит Алексеева Христина Петровна бу орто дойдуттан барбыта тохсунньу 27 күнүгэр номнуо үс сыла туолар.

Ийэбит 1922 с. балаҕан ыйын 15 күнүгэр Бүлүү улууһун Дьөккөн нэһилиэгэр бастакы оҕонон күн сирин көрбүтэ. Бииргэ төрөөбүттэр үһүөлэр. Ийэбит 16-17 сааһыттан Орто Бүлүү «Правда» колхозка доярканан үлэлээбитэ. Сэрии сылларыгар эдэр кыыһы фермаҕа биригэдьииринэн анаабыттара. Сэрии бүппүтүн кэннэ эмиэ колхоһугар доярканан үлэлиир. Үлэлии сылдьан олоҕун аҥарын көрсөн Кондаков Николай Афанасьевичтыын холбоһон эдэр ыал аатын ылаллар. Сэттэ оҕолоноллор (2 уол, 5 кыыс). Ийэбит ыалдьан Дьокуускайга кэлэн операцияланан, үтүө буолан баран, детсадка үлэлии киирбитэ. Саҥардыы өрүттэн олох олорон истэҕинэ аҕабыт ыарахан ыарыыттан ыалдьан олохтон туораабыта. 1972 с. ийэбит алта оҕотун кытта Намҥа улахан кыыһыгар күтүөтүн көмөтүнэн көһөн кэлбитэ. Нам иккис дойдута буолбута. Намҥа кэлэн Дорожнай учаастагар охраннигынан үлэҕэ киирбитэ. Дорожнайга үлэлии сылдьан пенсияҕа тахсыбыта, «Ветеран тыла и труда» буолбута. Кэлин сиэннэрин көрсө-көрсө ветстанцияҕа, автовокзалга 1990 с. диэри үлэлээбитэ. Ийэбит иистэнэр талааннаах буолан таҥнар таҥаспытын бэйэтэ тигэр этэ. Фермаҕа үлэлии сылдьыаҕыттан дьоннор сакаастарын (школьнай форма, куобаҕынан бэргэһэ, суорҕан, этэрбэс) тигэрэ. Кэлин унтууга уонна билэҕэ сакаас ылан тигэр буолбута. Кыайан көрбөт буолан баран тикпэт буолбута. Айылҕаҕа сылдьарын наһаа таптыыр этэ. Сир аһыгар куруук үөрэ-көтө сылдьар этэ. Хонон-өрөөн дуоһуйа сынньанара. Саамай таптыыр кэмэ Ньукуолун этэ. Аймахтарын, оҕолорун, сиэннэрин барыларын түмэ тардан, тыаҕа сайыны көрсө сыл аайы тахсар этэ. Бэйэтэ ыһыах курдук буолара. Таптаан сылдьар сирдэрэ Бөтүҥ алааһа, бэс чагда, Хайгыалаах, Кэҥкэмэ уонна Ньукуолуннуур сирбит. Ийэбит сэрии сылларыгар килбиэннээх үлэтин иһин Сталин мэтээлинэн, элбэх оҕотун иһин «Материнство», «Материнская слава» уордьаннарынан наҕараадаламмыта. 2004 с. ветеран Отечественной войны буолбута. Ийэбит барахсан алта оҕотун ыал оҥортоон элбэх сиэн, хос сиэн тапталлаах эбээтэ буолан үөрэрэ-көтөрө. Баара буоллар быйыл 90 сааһын туолуо этэ.

Күндүтүк саныыр күндү киһибит, ийэбит, эбээбит, хос эбээбит олорон ааспыт олоҕо, үлэҕэ үтүө суобастаах сыһыана, киһи быһыытынан үтүө майгыта биһиэхэ өрүү холобур буолар. Кини үтүө-сэмэй майгыта, кэрэ мөссүөнэ биһиги сүрэхпитигэр, өйбүтүгэр өрүү тыыннаах сылдьыа.

Оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ, кийииттэрэ, күтүөттэрэ

2011 сыл тохсунньу 26 күнүгэр биһиги таптыыр, ытыктыыр ийэбит, эбээбит, хос эбээбит Атласова Александра Ионовна 85 сааһыгар үктэнэн баран күн сириттэн барбыта биир сылын туолар.

Ийэбит ыам ыйыгар 1926 сыллаахха Нам оройуонун Хамаҕатта нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Оҕо сааһа куоракка ааспыта, кыра кылааска 14 №-дээх нуучча оскуолатыгар үөрэммитэ. Аҕа дойду сэриитин сылларыгар Нам оскуолатын 9 кылааһыгар үөрэнэ сылдьан, 1943 с. комсорг быһыытынан фроҥҥа «Саха сирин панковай колоннатын» тэрийиигэ актыыбынайдык кыттан Советскай Союз Верховнай главнокомандующайа Сталин личнэй махталын ылбыта. 1944-1945 сыл оскуола сабыллан, Ленин аатынан колхозка биригээдэ үлэһитинэн, Никольскайга ааҕар балаҕаҥҥа, партия райкомугар секретарь машинистканан (переводчигынан) үлэлээбитэ. 1946 с. Дьокуускай куорат 2 №-дээх оскуолатын бастакы выпускнига, үөрэхтээһин историятыгар бастакы государственнай экзамен киириитигэр, орто үөрэх аттестатын 5 киһи ылбытыттан биирдэрэ кини. 1946 сылтан орто оскуоланы бүтүрэн баран, Минпрос направлениетынан, Нам начальнай оскуолатыгар ананан учуутал үлэтин саҕалаабыта. Пединститут кэнниттэн 48 сыл устата оскуолаҕа нуучча тылын учууталынан пенсияҕа барыар диэри үлэлээбитэ. Ордук табыллан 1965-1975 сылларга Нам оройуонун Хамаҕатта орто оскуолатыгар нуучча тылын үөрэтиигэ учуутал-экспериментатор быһыытынан буолар. Ити сылларга Хамаҕатта орто оскуолата РСФСР национальнай оскуола НИИ филиалын опорнай оскуолата этэ. Биһиги ийэбит нуучча тылын үөрэтиигэ Союз учуонай методистарын Хлебановы, наука доктора, психолог М.А. Чудинованы, В.М. Анисимовы, наука кандидата Т.И. Петрованы, К.Ф. Федоровы, И.М. Емельянованы, доктор А.В. Оконешниковаты, С.М. Петрованы, В.Н. Даниловы кытары бииргэ үлэлээн бэйэтин бириэмэтигэр улуу нуучча тылыгар саха оҕолорун үөрэтиигэ методиката учебник тахсыытыгар, элбэх ыччат үөрэхтээх буолуутугар бары кыһамныытын ууран үлэлээбит үтүөлээх уонна үгүс үөрэммит ыччат махталын ылбыт үлэһит киһи этэ. Уопсай дьыала, оскуола туһугар бары дьоҕурун-кыһамныытын биэрэн үлэлээбитэ, дьиҥ-чахчы идэтин баһылаабыт учуутал этэ. РСФСР үөрэҕириитин туйгуна этэ. Ийэбит барахсан олоҕун бүтүннүү туһатыгар анаабыта, аҥардас Хамаҕатта орто оскуолатыгар 48 сыл үлэлээбитэ, нэһилиэк общественнай олоҕор актыыбынайдык кыттара, дьиэтигэр да сылдьара онтон кыра бириэмэни ылбыта буолуо, дьиэ-уот боппуруоһугар эбээбит Сөдүөрэ, эһээбит Дьуона улахан оруоллаахтара. Ийэ быһыытынан биэс оҕону төрөтөн, барыларын үрдүк үөрэхтээн, ыал оҥорон олохторун оҥкулун тэрийбитэ, эбээ, хос эбээ дэтэн, ымныыйар дьолу толору билбитэ. Кини сиэннэрэ, хос сиэннэрэ кини аатынан киэн тутталлар, кини аатын сүкпүт сиэннэр бааллар, олохторугар чиэһинэйдик, ыраастык олорорго ымыы оҥостоллор. Ийэбит сахалыы намчы саҥалаах, дьоҥҥо өрүү үтүөнү баҕарара, туох баар кыаҕынан көмөлөһө сылдьар үтүө майгылааҕа. Аймахтарыгар, биир дойдулаахтарыгар сырдыгы, үйэлээҕи оҥорорго билиитин-дьоҕурун биэрбитэ.

Күндү ийэбит, орто дойдуга олорон ааспыт кэмнэрин олус да дириҥ ис хоһоонноох, хас биирдии күнэ таах барбатах суолталаах эбит. Кыырпах да саҕа хара саная аргыстаспатах эбит, күннээҕи кыһалҕа санааҕын аралдьыппатах эбит, олус да улуутук, ыраастык олорбуккун. Эн сырдык мөссүөнүн, саппаҕырбат ыраас санааҥ, үтүө майгыҥ өрүү сүрэхпитигэр тыыннаах.

Оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ Федоровтар, Москвитиннар, Григорьевтар, Атласовтар, Ермолаевтар, Дураевтар, Шараповтар

БИЛЛЭРИИЛЭР

ВНИМАНИЕ, РОЗЫСК!

Намским районным отделом судебных приставов Управления ФССП по РС(Я), прокуратурой Намского района разыскивается, скрывшаяся от суда гр. **Ксенофонтова Саргылана Владимировна,** 02.06.1972 г. рожд., урож. с. Рассолода Мегино-Кангаласского района, ранее проживавшая — с. Кысыл-Сыр , ул. Аммосова, 66, кв. 10; с. Намцы, ул. Молодежная, 4; с. Намцы, ул. Новая, 8, привлеченная к уголовной ответственности по ч.1 ст. 157 (злостное уклонение от уплаты алиментов) УК РФ.

Гр. Ксенофонтова С.В. злоупотребляет алкогольными напитками, ведет аморальный образ жизни, не имеет постоянного места жительства.

Лиц, располагающих какой-либо информацией о местонахождении Ксенофонтовой С.В., просим сообщить по следующим телефонам: Намский РОСП — **41-3-69** или в дежурную часть ММО МВД России «Намский» — **02 (с сот. тел. 022), 41-2-02**

Доводим до сведения населения Намского улуса, что Муниципальное учреждение здравоохранения «Намская центральная районная больница» (МУЗ «НЦРБ») с 20 января 2012 г. в соответствии со ст. 31 ФЗ от 08.05.2010 № 83-ФЗ «О внесении изменений в отдельные законодательные акты РФ в связи с совершенствованием правового положения государственных (муниципальных) учреждений» переименовано в Государственное бюджетное учреждение Республики Саха (Якутия) «Намская центральная районная больница».

ИДьУО иһитиннэрэр

ТЕПЛОТРАССАНЫ АЛДЬАППЫТ

Ааспыт нэдиэлэҕэ 3 киһи кырбаммыт, 2 уоруу тахсыбыт. Тохсунньу 20 к. Салбаҥ олохтооҕо гр-ка Э. биллэрбитинэн тохсунньу 11 к. гр-ка А., 1988 с. төр. 1 Хомустаахха дьиэтиттэн тахсан барбыт уонна ханна баара биллибэт. Тохсунньу 18 к. Никольскайга гр. С., 1957 с. төр. өлүгэ көстүбүт. Тохсунньу 22 к. улахан саахал таһаарыылаах суол быһылаана буолбут. Ол курдук Нам с. Ленин уул. НСШ-1 таһыгар гр. Г. итирик туруктаах «Тойота-Кроун» массыынанан сылдьан «Тойота-Кариб» массыынаны кытта харсыбыт. Ол түмүгэр массыыналар теплотрассаҕа кэтиллэн алдьаппыттар. Тохсунньу 20 к. «Суһал көмөттөн» биллэрбиттэринэн гр-ка Д., 1965 с. төр., Нам с. олохтооҕо кырбанан көмөҕө наадыйбыт. Бэрэбиэркэ түмүгэр тохсунньу 19 к. кинини гр. П., 1955 с. төр., Дьокуускай к. олохтооҕо кырбаабыта уонна күүһүлээбитэ биллибит. 46 киһи административнай миэрэҕэ тардыллыбыт, ГАИ 268 транспоры бэрэбиэркэлээбит, 68 боротокуол толорбут, 4 итирик суоппар тутуллубут, стоянкаҕа 6 массыына туруоруллубут.

МАХТАЛ

Мин 70 сааспын туолбут бэлиэ түгэммэр үтүө баҕа санааларгытын кытта, дьоһуннаах улахан бэлэхтэргит иһин кыра кыыспар, улахан сиэммэр, бииргэ төрөөбүт быраапар, кини уолаттарыгар, улахан балтым икки кыыһыгар, кыра балтым уоллаах кыыһыгар, кийииттэрбэр, күтүөттэрбэр уонна дьүөгэлэрбэр эҕэрдэлэрин иһин үөрүүм, долгуйуум төлө туппут хараҕым таммахтарын кыанан туран, истиҥ махталбын тиэрдэбин. Баҕарабын барыгытыгар или, эйэни, этэҥҥэ буолууну, олохххут ньуура көнө, инникигит сырдык буолуохтун.

Махталы кытта ийэҕит, эбээҕит, эдьиийгит Зинаида Егорова

Намская центральная баня работает по прежнему режиму — с четверга по воскресенье. Цены не изменились. Оказываем услуги прачечной.

Тел. 89243660697

Продаю а/м Судзуки-Эскудо 95 г.в. в отличном состоянии за 300 т.р., а также УАЗ-люкс 96 г.в. за 160 т.р.

Тел. 89142334417

Чааһынай дьиэни **куортамҥа биэрэбит** (Ленскэй уул.).

Тел. 89248784843, 41-5-34

Услуги грузовой иномарки по селу, по городу.

Тел. 89841160270, 89243661967

Продаю благоустроенную 2-хкомн. квартиру, проведен кап. ремонт квартиры, сан. узел (полностью), имеется горячая вода (ул. Чернышевского, 22, кв. 22).

Тел 89644207320, дом. 42-8-34

Чэпчэки сыанаҕа чох **атыылыыбыт.**

Тел. 89142738598

Хатыҥ Арыы орто оскуолатын директорыгар, коллегабытыгар Ноговицын Дмитрий Ивановичка кырдьаҕас убайа, үлэ, тыыл ветерана, Чурапчы улууһун Сылаҥ нэһилиэгин олохтоохо

НОГОВИЦЫН
Егор Алексеевич

олохтон туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Хатыҥ Арыы орто оскуолатын коллектива

Күндүтүк саныыр чугас аймахтарбытыгар Александра Егоровнаҕа, Наташаҕа, Ленаҕа, сиэннэригэр аҕалара, эҥэлэрэ

СИВЦЕВ
Иван Наумович

соһумардык күн сириттэн барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Николаевтар, Платоновтар, Бушуевтар

Кыһыл Дэриэбинэ олохтоохо, дьиэ кэргэн тапталлаах аҕата, эҥэтэ

СИВЦЕВ
Иван Наумович

хомолтолоохтук күн сириттэн барбытынан кини оҕолоругар Наташаҕа, Ленаҕа, кэргэнигэр Александра Егоровнаҕа, сиэннэригэр, аҕатыгар Наум Наумовичка, бииргэ төрөөбүттэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Чугас ыаллара: А.В. Винокурова, М.Р. Винокуров, А.И. Винокуров дьиэ кэргэттэрэ

Бииргэ үлэлиир коллегабытыгар Сивцева Акулина Наумовнаҕа уонна кини дьиэ кэргэттэригэр тапталлаах убайдара, уоллара, аҕалара, эҥээлэрэ

СИВЦЕВ
Иван Наумович

соһуччу хомолтолоохтук олохтон туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

«Эрэл» ТХПК коллектива

Бииргэ үлэлиир дьүөгэбитигэр Сивцева Александра Егоровнаҕа кэргэнэ, аҕалара, эҥээлэрэ

СИВЦЕВ
Иван Наумович

соһумардык күн сириттэн барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Бииргэ үлэлиир коллегалара

Күн күбэй тапталлаах ийэбит, эбээбит, 1 Хомустаах нэһилиэгин олохтоохо, үлэ, тыыл ветерана

БАИШЕВА
Ирина Николаевна

ыарахан ыарыыттан б.дь. тохсунньу 20 күнүгэр орто дойдуттан барбытын бары билэр дьоммутугар, аймахтарбытыгар дириҥник курутуйан туран иһитиннэрэбит.

Уола, кыыһа уонна кинилэр дьиэ кэргэттэрэ

Күндүтүк саныыр дьоммутугар Николаева Любовь Николаевнаҕа, Баишев Василий Васильевичка 1 Хомустаах олохтоохо, тапталлаах ийэлэрэ

БАИШЕВА
Ирина Николаевна

уһун, ыарахан ыарыыттан ыалдьан күн сириттэн барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Матвеевтар, Григорьевтар

Бииргэ үлэлиир коллегабытыгар Николаева Любовь Николаевнаҕа уонна кини бииргэ төрөөбүттэригэр тапталлаах ийэтэ, үлэ, тыыл ветерана

БАИШЕВА
Ирина Николаевна

уһун, ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

«Гранд+» ООО үлэһиттэрин аатыттан

1 Хомустаах нэһилиэгин олохтоохо, үлэ, тыыл ветерана

БАИШЕВА
Ирина Николаевна

уһун, ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн кыыһыгар Николаева Любовь Николаевнаҕа, уолугар Баишев Василий Васильевичка, кийииттигэр, күтүөтүгэр, сиэннэригэр, бары аймахтарыгар, чугас дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

1 Хомустаах орто оскуолатын администрацията, профкома, коллектива

1 Хомустаах нэһилиэгин олохтоохо, эбээ күрдук күндүтүк саныыр киһибит

БАИШЕВА
Ирина Николаевна

олохтон туораабытынан кини оҕолоругар, кийииттигэр, күтүөтүгэр, сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

1 Хомустаахтан Захаровтар, Аржаковтар, Мылахановтар

«Хомустаах 1 нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата, ветераннарын сэбиэтэ нэһилиэк олохтоохо, тыыл, үлэ ветерана

БАИШЕВА
Ирина Николаевна

уһун, ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан оҕолоругар, күтүөтүгэр, кийииттигэр, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар, доҕотторугар дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Күндү тапталлаах ийэбит, эбээбит, хос эбээбит, тыыл, үлэ ветерана, норуот маастара, иистэнньэҥ, улуус Ытык киһитэ

АРГУНОВА
Мария Фомична

ыалдьан 82 сааһыгар күн сириттэн барбытынан бары аймахтарбытыгар, билэр дьоммутугар, бииргэ үлэлээбит дьонноругар дириҥник курутуйан туран иһитиннэрэбит.

Оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ

Күндүтүк саныыр балтым, убаастыыр эдьиийбит, үлэ, тыыл ветерана, Нам селотун бочуоттаах гражданина, Салбаҥтан төрүттээх

АРГУНОВА
Мария Фомична

ыарахан ыарыыттан орто дойдуттан барбытынан улаханнык курутуйан туран бары оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Салбаҥтан убайа Афанасий Афанасьевич, бары аймахтара

Ытыктыыр күндү киһибит, тапталлаах эдьиийбит, үлэ, тыыл ветерана, Нам с. бочуоттаах гражданина

АРГУНОВА
Мария Фомична

ыарахан ыарыыттан орто дойдуттан барбытынан хомойон, хоргутан туран бары оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, чугас дьонноругар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Эдьиийбит туһунан сырдык өйдөбүл мэлдьи тыыннаах буолуо.

Посельскайдар, Парниковтар, Ощепков И.А.

Ытыктыыр эдьиийбит, үлэ, тыыл ветерана, улуус Ытык киһитэ

АРГУНОВА
Мария Фомична

уһун, ыарахан ыарыыттан бу сиртэн барбытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Соловьевтар, Сивцевтэр, Корякиннар, Мигалевтар, Ынаховтар

Күндүтүк саныыр, бииргэ үлэлээбит коллегабыт, эдьиийбит, Автовокзал урукку үлэһитэ, үлэ, тыыл ветерана, Нам олохтоохо

АРГУНОВА
Мария Фомична

уһун, ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан бары аймахтарыгар, чугас дьонугар, оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Биир үлэлээбит дьүөгэлэрэ М. Новикова, Д. Алексеева, Т. Местникова, Р. Оконешникова, Н. Никифорова

Нам улууһун прокуратурата бииргэ үлэлиир Федоров Фома Анисимовичка тапталлаах ийэтэ

АРГУНОВА
Мария Фомична

ыалдьан күн сириттэн барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Нам улууһун прокуратуратын үлэһиттэриттэн

ООО ПМК «Намгазстрой» выражает свои глубокие соболезнования родным и близким по поводу кончины после продолжительной болезни ветерана труда и тыла, почетного гражданина с. Намцы и Намского улуса

АРГУНОВОЙ
Марии Фомичны.

Өр сылларга эн-мин дэһэн олорбут ыаллардыт күндү ийэлэрэ, эбээлэрэ, хос эбээлэрэ, тыыл, үлэ ветерана, норуот маастара, улуус Ытык киһитэ

АРГУНОВА
Мария Фомична

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Чугас ыаллара Ивановтар, Ильиннэр, Серкиннэр, Шишкиннар, Сидоровтар, Авксентьева, Сергучевтар, Нартаховтар, Ядрихинскайдар, Андросовтар

Биир дойдулаахпыт, тыыл, үлэ ветерана, Нам с. олохтоохо

АРГУНОВА
Мария Фомична

ыараханнык ыалдьан олохтон барбытынан улуус мунньаҕын депутатыгар Федоров Анатолий Анисимовичка, бииргэ төрөөбүттэригэр, дьиэ кэргэнигэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Салбаҥ нэһилиэгин ветераннара

Бу ый 20 күнүгэр улахан ыал ийэтэ, «Республика Далбар хотуна» диэн бочуоттаах аат хаһаайката, сэрии кыттыылааҕын огдообото, тыыл, үлэ ветерана, Нам улууһун, Нам с. бочуоттаах гражданина

АРГУНОВА
Мария Фомична

ыараханнык ыалдьан олохтон туораабытынан кини бары оҕолоругар, аймах-билэ дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Улуус дьаһалтата, улуус мунньаҕа, улуус ветераннарын сэбиэтэ

Өр кэмнэргэ сэбиэдиссэйинэн үлэлээбит Шадрина Мария Анисимовнаҕа, дьиэ кэргэнигэр, чугас дьонугар ийэлэрэ, эбээлэрэ

АРГУНОВА
Мария Фомична

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

5 №-дээх «Кэскил» оҕо саадын коллектива

Выражаем глубокое соболезнование Марии Анисимовне, Анне Анисимовне, родным, близким в связи с кончиной матери, бабушки, прабабушки

АРГУНОВОЙ
Марии Фомичны.

Скорбим, помним.

Семья Седалищевой А.Ф.

«Хомустаах 1 нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата, ветераннарын сэбиэтэ нэһилиэк кырдьаҕас олохтоохо, тыыл уонна доруобуйа харыстабылын ветерана

ПОПОВА
Улита Гаврильевна

уһун, ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, бары аймахтарыгар, чугас доҕотторугар дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Нам педагогическай колледжын коллектива педагог-психолог Байанаева Прасковья Дмитриевнаҕа таптыыр убайа, Партизан нэһилиэгин олохтоохо

АЗАРОВ
Дмитрий Дмитриевич

уһун, ыарахан ыарыыттан өлөн олохтон туораабытынан дириҥ кутурҕанын тиэрдэр.

УВАЖАЕМЫЕ ЖИТЕЛИ НАМСКОГО УЛУСА!

Организация «Чистая вода» объявляет новогодние скидки на диспенсеры (кулеры). Рассрочка.

Всегда в наличии Чистая вода, помпы механические. Доставка.

Наш адрес: с Аппаны, ул. Лена, 16.

Режим работы: с 8.00 до 20.00 ч. Без обеда и выходных.

Работаем по безналичному и наличному расчету.

Тел. 89143001170 и 23-3-21

«ЧИСТАЯ ВОДА — ЗАЛОГ ЗДОРОВЬЯ»

Айыы киһитэ аһыныгас
Күн киһитэ көмүскэс.

КҮНДҮ БИИР ДОЙДУЛААХТАРБЫТ, НАМ УЛУУҢУН ОЛОХТООХТОРО!

Хомустаах 1 нэһилиэгин эдэр ыаллара Евдокия Васильевна, Иван Хрисанфович Кашкиннар 2 саастаах оҕолоро Айтал суһаллык тас дойдуга ыарахан сыаналаах операцияҕа (диагноһа: злокачественное образование в области левого надпочечника) барарынан ким төһөнү кыайарынан харчынан көмө оҥороргутугар көрдөһөбүт.

Маннык счекка ыытаргытыгар: № 8603/0067
678380 с. Намцы, Намский улус, ул. И. Винокурова, д. 2
№ 42307810276190022645/48 Кашкина Евдокия Васильевна

Редактор В.Г. КАСЬЯНОВ

ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура — ***41496;***
бухгалтерия — ***41141;***
факс — ***41141;***
редакционнай- издательскай ситим —***41332***

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Эҥсиэли» хаһыат редакцията» государственнай учреждение. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ сокуоннарын тутуһууну хонтуруоллуур уонна регистрациялыыр РФ бэчээккэ Роскомнадзорун СР региональнай управлениетыгар 2010 с. атырдьах ыйын 13 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — ***ПИ №ТУ14-0114.***

Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэҕитин, дьиэҕит аадырыһын чопчу ыйыҥ. Редакцияҕа киирбит суруктар төннөрүллүбэттэр. ***Автор этэрэ хаһыат санаатыныын мэлдьи биир буолбат.***

“ЭҢСИЭЛИ” - Нам улууһун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам улууһа, Нам сэл., Заложнай уул. 4.
E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

«Эҥсиэли» хаһыат
РИС талылынна, таҥылынна
уонна бэчээттиир сыаҕар бэчээттэннэ.
Аадырыһа: Нам сэл. Заложная уул. N4
Формата А3. Кээмэйэ 1,5 бэчээт. лиис
Көҥүл сыананан атыыланар
Индексэ — 54889. Тираһа — 2057
Бэчээккэ илии баттаныытын графига — 12:00 ч. 24.01.2012 с.
Бэчээккэ илии баттанна —11:20 ч. 24.01.2012 с.